

OPINNÄYTETYÖ

Osallisuuden kehittäminen itäisen Helsingin alueella: Asukkaiden toimijuuden tarkastelua sekä vapaa-ajan toiveita

Emmi Syrjäläinen

Yhteisöpedagogi (AMK)

(210 op)

(11/2023)

TIIVISTELMÄ

Humanistinen ammattikorkeakoulu

Yhteisöpedagogi (AMK), Järjestö- ja nuorisotyö

Tekijät: Emmi Syrjäläinen

Opinnäytetyön nimi: Osallisuuden kehittäminen itäisen Helsingin alueella: Asukkaiden toimijuuden tarkastelua sekä vapaa-ajan toiveita

Sivumäärä: 42 ja 2 liitesivua

Työn ohjaaja: Suvi Tuominen

Työn tilaaja: Kalliola ry

Kehittämistyön tilaajana toimii Kalliola ry, joka pilotoi Liikkuvaa naapuruustoimintaa kesällä 2023 itäisen Helsingin alueella. Liikkuva naapuruustoiminta täydentää kaupungin tavoitetta vähentää segregatiota kohtaamalla sekä yhdistämällä alueen asukkaita. Opinnäytetyön lähtökohtana on selvittää Liikkuvan naapuruustoiminnan kohdealueen asukkaiden tarpeita ja toiveita vapaa-ajan toiminnoille. Osallistamalla asukkaat alueen toiminnan suunnitteluun, voidaan luoda laadukasta ja juuri heidän tarpeitaan vastaavaa toimintaa.

Lisäksi opinnäytteessä selvitetään asukkaiden toimijuutta rajaavia sekä mahdollistavia tekijöitä, joita tutkin Jyrki Jyrkämän rakenteellisten koordinaattien ja modaliteettimallin avulla. Teoria koostuu osallisuudesta, toimijuudesta sekä alueen kuvauksesta. Opinnäytetyö on monimenetelmällinen laadullinen toimintatutkimus. Aineisto koostuu toimintaraporteista, haastattelusta sekä osallistuvan havainnoinnin päiväkirjamerkinnöistä.

Opinnäytetyön tulokset osoittavat sekä ulkoisten että sisäisten rakenteiden vaikuttavan asukkaiden toimijuuteen. Merkittävä havainto oli, että toimijuuden esteeksi koettiin toimijoiden viestintä. Asukkaat toivoivat matalan kynnyksen kohtaamispaikkaa alueelle. Prosessin aikana myös Liikkuvan naapuruustoiminnan tarve korostui niin asukkaiden kuin alueen muidenkin toimijoiden puolesta. Sekä työn tilaaja että alueen muut toimijat voivat hyödyntää opinnäytteen tuloksia ja kehitysideoita vapaa-ajan toimintaa suunniteltaessa. Opinnäytteen tuloksia voidaan hyödyntää myös toimijoiden hakiessa rahoitusta esimerkiksi kohtaavalle toiminnalle.

Asiasanat: toimijuus, osallisuus, vapaa-aika, asukasosallisuus

ABSTRACT

Humak University of Applied Sciences

Bachelor of Humanities, Degree Programme in NGO and youth work

Author: Emmi Syrjäläinen

Title: Promoting resident participation in eastern Helsinki

Number of Pages: 42 and 2 attachment pages

Supervisor: Suvi Tuominen

Commissioned by: Kalliola ry

The purpose of the thesis was to promote resident participation in eastern Helsinki, through finding out residents' leisure wishes for the area. One of the objectives of this study was to examine barriers to participation in the activities for residents. Barriers and opportunities were examined using Jyrki Jyrkämä's modality theory.

The thesis was commissioned by citizen organization Kalliola ry. In summer 2023 Kalliola was piloting their new programme called "Liikkuva naapuruus work" in eastern Helsinki. I was also involved in the Liikkuva naapuruus programme. Suburban regeneration in the suburb of eastern Helsinki is aimed preventing segregation of the area, this is also the commissioner's goal. Through activities that meet residents' needs, the commissioner seeks to increase the area's sense of community and in the longer term hopefully reduce segregation.

The thesis was implemented by qualitative research methods. The data and material was collected via participant observation and interviews, I also made use of Kalliola's documents. Five of the residents were interviewed during Liikkuva naapuruus work's operation. The data was analysed using content analysis and before that all the material was color-coded.

The study showed that lack of information was a significant factor why residents did not participate in activities. Based on the material and data most of the residents were keen to volunteer, which is a significant observation. It was also found that all the residents hoped for activities that would bring the community together, and especially wanted an open meeting point. An infographic was created, outlining recommendations for the area's operators.

Keywords: Inclusion, resident participation, segregation, leisure-activities, agency.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

SISÄLLYS	4
1 JOHDANTO.....	6
2 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TOIMEKSIANTO.....	7
2.1 Kalliola ry	7
2.2 Liikkuva naapuruustyö	8
2.3 Tietoperustan ja aiheen perustelu	11
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS	13
3.1 Alueen kuvaus.....	13
3.2 Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus.....	15
3.3 Osallistuminen ja osattomuus	16
3.4 Osallisuuden edistäminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla.....	17
3.5 Toimijuus	19
3.6 Toimijuuden modaliteetit.....	21
3.7 Huono-osaisten sosiaalinen aktiivisuus	23
4 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS JA TOTEUTUS	24
Laadullinen toimintatutkimus	24
5 ANALYYSI JA TULOKSET	26
5.1 Osallistuva havainnointi ja raportit.....	26
5.2 Modaliteettien vaikutus asukkaiden toimijuuteen ja osallistumiseen.....	28
5.2.1 Havainnointi	28
5.2.2 Haastattelut	29

6	JOHTOPÄÄTÖKSET	33
6.1	Yksinäisyys: kohtaavan työn tarve	33
6.2	Halu osallistua ja yhteisiä toiveita	35
6.3	Viestintä	35
7	KEHITYSEHDOTUKSET	37
8	OMAT HAVAINNOT PROSESSISTA	40
9	EETTISYYS, RELIABILITEETTI JA VALIDITEETTI	41
	LÄHTEET	43

1 JOHDANTO

Opinnäytetyön tilaajana toimii Kalliolan Setlementti ry, jossa on kehitelty Liikkuvaa naapuruustoimintaa keväästä 2023 lähtien. Toiminnan tavoitteena on osallisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen laadukkaiden kohtaamisien avulla sekä tarvittaessa palveluohjaus. Tämän lisäksi tavoitteena on edistää kansalaistoimintaa tukemalla ihmisten toimijuutta parantaa omaa elinpiiriään ja -ympäristöään asukkaiden omien tarpeiden ja toiminta- ja vaikutusmahdollisuuksien puitteissa. Liikkuvan naapuruustoiminnan taustalla vaikuttaa Kalliolan strategia, jossa painotetaan alueellisen eriarvoistumisen tasaamista yhteisöllähtöisen ja jalkautuvan työn avulla.

Liikkuva naapuruustoimintaa pilotoitiin kesällä 2023 ja toiminta kohdistui itäisen Helsingin alueelle, johon myös opinnäytetyö perustuu. Alueen psykososiaalinen ilme tulee tulevaisuudessa muuttumaan, sillä alueella on meneillään laaja kaupunki uudistus segregaaation purkamiseksi. Kaupunki uudistuksen lisäksi alueen yhteisöllisyyttä pyritään edistämään ja eriarvoisuutta vähentämään usean eri toimijan puolesta, pilotoinnin ajoitus oli siis erinomainen.

Opinnäytetyön tavoitteena on selvittää Liikkuvan naapuruustoiminnan kohdealueen asukkaiden tarpeita ja toiveita vapaa-ajan toiminnoille, jotta tilaaja ja alueen muut toimijat voivat ottaa nämä huomioon alueen toimintaa suunniteltaessa. Tavoitteenani oli kuulla asukkaita, joiden ääni jää usein varjoon alueen palveluita ja toimintoja kehitettäessä. Osallistamalla asukkaat mukaan alueen toiminnan suunnitteluun voidaan luoda laadukasta toimintaa, joka palvelee parhaiten heidän tarpeitaan. Parhaimmillaan yksilön tasolla toimijuus ja osallisuus kasvavat edistäen hyvinvointia. Pitkällä tähtäimellä asukkaiden yhteisöllisyys kasvaa ja alueen eriarvoisuus vähenee tehden alueesta vetovoimaisemman.

Toiveiden lisäksi selvitän asukkaiden toimijuuden ja osallistumisen esteitä niiden purkamiseksi. Toiminta- ja osallistumismahdollisuuksia tarkastelen ulkoisten ja sisäisten rakenteiden kautta; kuinka alueen toimijoiden rakenteet tai asukkaan henkilökohtaiset sisäistetyt rakenteet rajaavat tai mahdollistavat alueen toimintaan osallistumista.

Tutkimuskysymykset ovat:

1. Miten ulkoiset ja sisäiset rakenteet vaikuttavat yksilön osallisuuteen ja toimijuuteen alueen vapaa-ajan toiminnoissa?
2. Minkälaisia toiveita asukkailla on vapaa-ajan toimintoihin liittyen?

Pääsin tutustumaan alueeseen Liikkuvan naapuruustyön toimintakertojen puitteissa, mikä oli äärimmäisen antoisaa. Toimintakertojen myötä myös tutkimuskysymykset elivät ja yllä mainittujen tutkimuskysymysten lisäksi tuon tuloksissa esille Liikkuvan naapuruustyön tarvetta. Tuon tarvetta esille, sillä se nousi vahvaksi teemaksi toimintakerroilla. Teoreettisessa viitekehyksessä syvennyn sosiaaliseen ja poliittiseen osallisuuteen. Tämän lisäksi perehdyn toimijuuteen ja kohdealueen profiiliin. Toimijuuden teoreettisena viitekehysenä hyödynnän Jyrki Jyrkämän toimijuuden teoriaa. Hyödynnän hänen kehittämänsä modaliteettimallia ja toimijuuden koordinaatteja tulosten analysoinnissa. Kehittämisehdotukset on tarkoitettu alueen kaikille toimijoille.

2 KEHITTÄMISTYÖN TARKOITUS JA TOIMEKSIANTO

2.1 Kalliola ry

Opinnäytetyön tilaajana toimii Helsingissä sijaitseva Kalliolan Setlementti ry, joka muodostaa yhdessä Kalliolan Klinikka Oy:n kanssa Kalliola-konsernin. Kalliolan Klinikka Oy on settlementin arvojen mukaisesti toimiva yhteiskunnallinen yritys, joka järjestää päihdekuntoutusta. Kalliolan Setlementti ry:n vastuualueet koostuvat sovittelutoiminnasta, sosiaalisesta yhteisö-, kaupunki- ja kansalaistoiminnasta, kansalaisopisto- ja koulutustoiminnasta sekä ohjaus- ja neuvontatyöstä. Yhdistyksen toiminnalle merkittäviä teemoja ovat osallisuus ja naapuruus sekä taide ja kulttuuri. Opinnäytetyö on toteutettu sosiaalisen yhteisö-, kaupunki- ja kansalaistoiminnan osa-alueelle. (Kalliola, 2023a).

Helsingin päätoimiston lisäksi Kalliolalla on neljä naapuruustaloa, jotka sijaitsevat Mellunkylässä, Matinkylässä sekä Pasilassa. Naapuruustalot ovat avoimia kohtaamispaikkoja, joiden tarkoitus on edistää alueen yhteisöllisyyttä ja hyvinvointia. Naapuruustaloissa toimii ammattilaisten lisäksi vapaaehtoisia (Kalliola, 2023a.)

Maailman ensimmäinen settlementti (Toynbee hall) perustettiin Lontooseen vuonna 1884, jonka jälkeen uusia settlementtejä syntyi tiheään tahtiin. Toynbee hallin tavoitteena oli tuoda köyhien

keskuuteen sosiaalista ja sivistyksellistä toimintaa, uudet setlementit korostivat kristinuskon sanoman tuomista ihmisten lähelle. (Kalliola, 2023b.) Kalliolan setlementti on perustettu vuonna 1919, mikä tekee setlementistä Suomen vanhimman. Kalliolan perustaja Sigfrid Sirenius näki perustamisen tarpeellisuutena Suomen ajauduttua poliittisesti sekä yhteiskunnallisesti erilleen Suomen sisällissodan jälkeen. Tavoitteena oli yhdistää lähiympäristön ihmisiä ottaen huomioon erityisesti köyhät ja syrjäytyneet. Sigfrid oli taustaltaan pappi, mutta toiminta oli uskonnollisesti sekä poliittisesti sitoutumatonta, kuten edelleenkin. (Kalliola, 2023b.)

Kalliolassa on perustamisesta saakka korostettu ihmisten ja yhteisöjen voimavaroja, erityisen tärkeänä pidetään voimavarojen valjastamista käyttöön omassa elämässä. Kalliolassa erilaisuus on aina nähty rikkautena, jota kautta on mahdollista kasvaa ja oppia. (Kalliola, 2023a.) Merkittävä käännekohta järjestön historiassa on, kun 1960-luvulla Poikakoti yhdistyi Kalliolaan ja tämän myötä käynnistyi lastensuojelutyö. Muita merkittäviä käännekohtia on päihdetyön aloittaminen 1980-luvulla sekä 2020-luvulla kuntouttavan työtoiminnan ja rikostaustaisten kuntouttamisen kasvattaminen. (mt.)

Yhdistyksen vanhat arvot heijastuvat tänäkin päivänä Kalliolan strategiassa. Vuosien 2023-2025 strategiassa painotetaan eriarvoisuuden vähentämistä esimerkiksi yhteisöllisyyttä edistämällä, jota Liikkuvan naapuruustyön pilotti tukee (Strategia Kalliola 2023).

Kalliolan setlementti kuuluu Suomen setlementtiliittoon, joka on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton setlementtiyhdistysten keskusjärjestö. Setlementtiliitto puolestaan kuuluu kansainväliseen setlementtiliittoon, International federation of settlements and neighbourhood centres:iin, joka on setlementtiliikkeiden yhteenliittymä. Setlementit ovat itsenäisiä toimijoita, joita yhdistää arvot ja historia. Setlementtiliikkeiden yhteinen ajatus on paikallisyhteisöjen vahvistaminen maailmanlaajuisesti. (Setlementtiliitto 2023.)

2.2 Liikkuva naapuruustyö

Keväällä 2023 Kalliola ry:ssä aloitettiin kehittämään uudenlaista Liikkuvan naapuruustyön mallia, jota päästiin pilotoimaan Itä-Helsingin alueilla kesällä 2023. Tarve Naapuruustyölle nousi erään Itä-Helsingin alueen asukasaktivisteilta, jotka ilmaisivat huolensa alueen kehitys-

kulusta. Ratkaisuna alueen yhteisöllisyyden edistämiseksi päätettiin kokeilla Liikkuvaa naapuruustyötä, jonka tärkeimmäksi elementiksi muodostui liikkuva kohtaamispaikka; naapuruusbussi.

Liikkuvan naapuruustoiminnan teorian taustalla vaikuttaa liikkuva nuorisotyö, jonka käsite on määritelty Humanistisen ammattikorkeakoulun ja Nuorisotutkimusseuran hiljattain julkaisemassa verkkojulkaisussa nimeltä Liikkuen läsnä - hetkessä teille (2022). Liikkuva naapuruustyö rakentuu kokoavan ja jalkautuvan työn elementeistä, jotka edesauttavat merkityksellisten kohtaamisien syntyä asukkaiden asuinympäristöissä.

Liikkuvassa nuorisotyössä sekä liikkuva että jalkautuva termi voidaan nähdä kattokäsitteinä, sillä liikkuva ja jalkautuva työ voi tapahtua erikseen (Tormulainen & Kauppinen 2022, 41.) Liikkuvassa naapuruustoiminnassa puolestaan liikkuvatyö toimii kattokäsitteenä ja jalkautuminen on osa toimintaa, jalkautumista ei siis tapahdu ilman liikkuvaa elementtiä. Jalkautumisen tarkoitus on kohdata asukkaita ja kartoittaa ilmiöitä. Kerättyä tietoa hyödynnetään yhdessä muiden ammattilaisten kanssa asukkaiden hyvinvoinnin edistämiseksi. (mt., 41.)

Liikkuvan naapuruustyön toiminnan ydin koostuu kohtaavasta työotteesta, moniammatillisesta yhteistyöstä sekä kansalaistoiminnan mahdollistamisesta. Työssä hyödynnetään myönteisen tunnistamisen mallia, jota on käytetty erityisesti lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen sekä syrjäytymisen ehkäisemiseen. Mallin avulla voidaan vahvistaa yksilön identiteettiä itsetunnon, itseluottamuksen sekä itsearvostuksen kehittymisen kautta. (Häkli & Kallio & Korhiamäki 2015, 224.)

Toiminta on inklusiivista, eli kaikille avointa ja tapahtuu julkisissa tai puolijulkisissa ympäristöissä. Liikkuvan nuorisotyön mukaisesti tavoitteet ja toimintamuodot muodostuvat aluekohtaisten tarpeiden sekä alueellisten verkostojen yhteistyön myötä. (Tormulainen & Kauppinen 2022, 45-47; Toiminta Naapuruusbussilla 2023). Alueellisten tavoitteiden lisäksi Liikkuvalla naapuruustyölle voidaan linjata yleiset tavoitteet, joita ovat yhteisöllisyyden ja osallisuuden edistäminen alueilla sekä eriarvoisuuden ja ennakkoluulojen vähentäminen eri väestöryhmien välillä. Toiminnan ensisijainen tavoite on aina kuitenkin mahdollistaa laadukkaita kohtaamisia, joissa ammattilaiset hyödyntävät erilaisia sosiaalipedagogisia työotteita. (Toiminta Naapuruusbussilla 2023.)

Toiminnalle olennaista on moniammatillinen yhteistyö, joka mahdollistaa erilaisia kohtaamisia ja tarvittaessa palveluohjauksen. Palveluohjaukseen annetaan vain, jos asukas näin haluaa. Moniammatillista työtä tehdään ennen toimintakertoja, niiden aikana sekä niiden jälkeen, näin varmistetaan saadun tiedon hyödyntäminen. (Toiminta Naapuruusbussilla 2023; Tormulainen & Kauppinen 2022, 41.) Kesän toimintakerroilla oli mukana Kriminaalihuollon tukisäätiön Novus Ego –hanke, Aseman Lapset ry, Stadin Luotsit, Etsivä lähityö sekä Helsingin jalkautuva nuorisotyö. Toimintakerroilla hyödynnettiin myös Kalliolan muita ammattilaisia. Toiminnan ketteryydestä ja nopeasta reagoinnista asukkaiden tarpeisiin kuvastaa hyvin, kuinka asukas tarvitsi työllisyyspalveluiden apua ja jo seuraavalla toimintakerralla mukaan lähti Kalliolan työllisyyspalveluiden asiantuntija. (Naapuruusbussin päivittäisraportti 2023.)

Kesän pilotti kesti yhdeksän viikkoa, jonka aikana toimintakertoja oli viikossa kaksi tai kolme. Yhteensä toimintakertoja kertyi kesän pilotin aikana 18 ja kohtaamisia 520. Itse kohtasin kolmen toimintakerran aikana noin 40 asukasta. Kohtaamisiksi laskettiin laadukkaat kontaktit tarkoittaen uusia asukkaita, joiden kanssa keskusteltiin vähintään 15 minuuttia. (Toiminta naapuruusbussilla 2023). Työryhmä koostui vähintään kahdesta Kalliolan toimintavastaavasta, vapaaehtoisista sekä moniammatillisista yhteistyökumppaneista. Vapaaehtoisiksi laskettiin minä sekä toinen opiskelija, joka suoritti opintojaan toiminnan puitteissa. Virallisesti vapaaehtoisia ei siis saatu mukaan toiminnan pilottiin.

Toiminnan muodot ovat vapaa kruisailu, pysäkeillä notkuminen sekä tilausten perässä juokseminen. Vapaalla kruisailulla, eli kartoittamisella tarkoitetaan liikkumista toiminta-alueella ja potentiaalisissa kohteissa pysähtymistä. Pysäkeillä notkuminen tarkoittaa pysäkkiaikataulun mukaista etenemistä, jolloin pysähtymisaikoja markkinoidaan tehokkaasti. Liikkuvan naapuruusbussin voi myös tilata asuinalueelle sosiaalisen median kautta tai soittamalla, kutsutoiminto on tuttu liikkuvasta nuorisotyöstä. (Toiminta naapuruusbussilla 2023.)

Kesällä toiminta koostui pääsääntöisesti vapaasta kruisailusta ja vakiinnutti paikkansa opin-
näytteen kohdealueella. Bussi kurvasi kesän aikana yhdeksän kertaa alueen torille ja sai melko nopeasti läsnäolo-oikeuden alueen asukkailta. Muutamien toimintakertojen jälkeen asukkaat tunnistivat jo bussin ja toivottivat tulijat tervetulleeksi alueelle. Läsnäolo-oikeuden puolesta puhui myös asukkaiden palautteet, joita tuon esille analyysissä. Toimintakausi kohdistui erityisesti lapsiin ja varhaisnuoriin sekä torihengareihin. Torihengarit koostuivat aikuisista päihteiden käyttäjistä, joista suurin osa vietti aikaansa torilla.

Ennen jalkautumista toimintakertaan osallistuvat henkilöt kävivät toiminnan vastuuhenkilön kanssa läpi edelliskerran tapahtumat laadukkaiden kohtaamisten sekä turvallisuuden varmistamiseksi. Alkupalaverin lisäksi kaikki toimintaan osallistuneet osallistuivat loppupalaveriin, jossa kirjoitettiin raportti ja purettiin päivän tapahtumia.

Liikkuva naapuruustoiminta on yhä kehittymässä lopulliseen muotoonsa, joten työn rakenne ja nimi voi vielä muuttua.

2.3 Tietoperustan ja aiheen perustelu

Opinnäytetyön tilaajaorganisaatio oli itselleni entuudestaan tuttu ja vapaaehtoistoiminnan vastaavien koordinaattorien tullessa esittelemään opinnäytetyön mahdollisuuksia Humakin kampukselle päätin tarttua tilaisuuteen. Itse prosessi alkoi keväällä 2023, jolloin vapaaehtoistoiminnan vastaavan koordinaattorin kanssa lähdimme pohtimaan opinnäytetyön aiheita. Tarve opinnäytteelle oli suuri, sillä Kalliolassa oli meneillään vapaaehtoistoiminnan kehittämistyö, tämän lisäksi valmistauduttiin pilotoimaan uudenlaista Liikkuvaa naapuruustoimintaa. Päädyin Liikkuvan naapuruustoiminnan pilotointiin mukaan, sillä koin toiminnan olevan merkittävää ja mielenkiintoista. Tämän lisäksi pääsin näköalapaikalle seuraamaan uudenlaisen toiminnan muodostumista, josta sain arvokkaita oppeja.

Tilajalla oli tarve kehittää vapaaehtoisten työnkuvaa pilotoinnin aikana ja tämä valikoituikin ensimmäiseksi aiheeksi. Henkilökohtaisesti aihe oli innostava, sillä olen opiskellut Humanistisessa ammattikorkeakoulussa vapaaehtoistoiminnan johtamista ja suorittanut yhden harjoittelustani vapaaehtoistojen edunvalvontajärjestölle Kansalaisareena ry:lle. Halusin päästä hyödyntämään aiempaa osaamistani sekä oppimaan uutta alan ammattilaisilta. Erityisesti toiveeni oli, että vapaaehtoistoimintaan saataisiin mukaan enemmän heikommissa asemassa olevia asukkaita, esimerkiksi työttömiä.

Kesän aikana ei kuitenkaan saatu vapaaehtoisia, joten lähdimme pohtimaan uutta aiheita. Liikkuvan naapuruustoiminnan pilotoinnista oltiin asukkaiden ja toimijoiden puolelta kiinnostuneita. Yhteistyökuvioiden ja asukkaiden kanssa käytyjen keskustelujen myötä teemoja opinnäytteelle nousi lisää. Lopulta aihe rajattiin asukkaiden toiveisiin vapaa-ajan toimintoja kohtaan. Erityisesti minua kiinnosti niiden asukkaiden mielipiteet, joiden ääni jää usein varjoon alueen vapaa-ajan toimintoja suunnitellessa.

Selvitykselle oli tarvetta, sillä tilaaja oli kiinnostunut millaista toimintaa asukkaat kaipaavat alueella. Tilaaja sekä minä olimme erityisen kiinnostuneita millaisia mahdollisuuksia ja rajoitteita asukkailla on vapaa-ajan toimintoihin osallistumisessa. Toimijuuden ja osallisuuden edistäminen kuuluvat yhteisöpedagogin kompetensseihin ja lähdinkin mielenkiinnolla tutkimaan millaisia sisäisiä ja ulkoisia rakenteita asukkailla oli osallistumiseen liittyen.

Pilotointi kohdistui Itäisen-Helsingin alueelle, josta alueen asukasaktivistit olivat yhteydessä Kalliolaan. Aktivistit ilmaisivat huolensa alueen yhteisöllisyyden rapautumisesta. Alueella on meneillään laajamittainen kaupunkiuudistus, jonka myötä asuntoja nousee 4 400 uudelle asukkaalle, myös palvelut uudistuvat. Kaupunkiuudistuksen tavoitteena on kehittää asuinalueita ja ehkäistä segregatiota (Helsingin kaupunki 2023a). Eriarvoisuuden vähentäminen on opinnäytteen tilaajan pitkän aikavälin tavoitteena. Tilaajalle kaikki tutkimus ja tieto, joka auttaa heitä tuottamaan eriarvoistumista vähentävää työtä on olennaista ja tärkeää.

Opinnäytteen aihe on ajankohtainen, sillä kaupunkiuudistuksen tukena alueella on meneillään laaja moniammatillinen yhteistyö alueen yhteisöllisyyden ja viihtyvyyden edistämiseksi. Tämä taitekohta muodostui hienoksi mahdollisuudeksi kuulla asukkaiden toiveita alueen tulevaisuuden vapaa-ajan toimintojen suhteen. Liikkuva naapuruustyö on uusi toimintamuoto, mikä jo itsessään tukee työn ajankohtaisuutta.

Opinnäytetyön aiheen eläessä, myös tietoperusta tarkentui lopulliseen muotoonsa havainnointien, haastattelujen ja tilaajan kanssa käytyjen keskustelujen myötä. Osallisuuden edistäminen on Liikkuvan naapuruustoiminnan ytimessä, joten luonnollisesti osallisuus valikoitui yhdeksi osaksi teoreettista viitekehystä. Osallisuuden alateemoiksi tarkentui lopulta sosiaalinen ja poliittinen osallisuus.

Toimijuutta lähdin tarkastelemaan Jyrki Jyrkämän teoreettisen viitekehyksen avulla, jossa hän tutkii toimijuutta modaliteettien sekä koordinaattien kautta. Hyödynsin toimijuuden modaliteetteja sekä rakenteellisia koordinaatteja asukkaiden toimijuuteen ja osallistumiseen vaikuttavia tekijöitä tarkastellessa. Opinnäytteen kokonaisuuden hahmottamisen ja ymmärtämisen kannalta koin alueen kuvauksen olevan teoriaosuudessa myös merkittävää.

Tarkoitukseni oli tuottaa sekä yhdistää tietoa kesän havainnointien ja syksyn haastatteluiden avulla. Selvitystyöni myötä tilaaja sekä alueen muut toimijat saavat arvokasta tietoa asukkaiden tarpeista ja toiveista vapaa-ajan toimintoja kohtaan. Ottamalla huomioon asukkaiden toiveet

alueen vapaa-ajan toiminnan suunnittelussa, voidaan luoda laadukasta toimintaa, joka palvelee parhaiten heidän tarpeitaan. Parhaimmillaan asukkaiden hyvinvointi ja osallisuus kasvaa sekä alueen eriarvoisuus ja yksinäisyys vähenee. Opinnäytteen tuloksia ja konkreettisia kehittämisehdotuksia voidaan myös hyödyntää toimijoiden hakiessa rahoitusta kohtaavalle toiminnalle, sillä tarve erilaisille asukkaita yhdistäville toimintamuodoille on merkittävä.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

3.1 Alueen kuvaus

Opinnäytetyössä tarkasteltava alue kuuluu Helsingin itäiseen suurpiiriin, jonne rakennettiin 1990-luvun alkupuolella suuri määrä vuokra-asuntoja. 1990-luvun lama ja pakolaisaalto vaikuttivat omalta osaltaan alueen muodostumista vuokratalovaltaiseksi alueeksi, jonne eri segregaation ulottuvuudet alkoivat kasaantua.

Tässä opinnäytteessä segregaatiolla tarkoitetaan alueellista eriytymistä, jota voidaan mitata tarkastelemalla tietyn väestöryhmän eriytymistä tarkasteltavalla (kaupunki)alueella tai tarkastelemalla tietyn osa-alueen, eli tässä yhteydessä erään Itä-Helsingin alueen, väestörakenteen muutoksia (Lindqvist 2021, 11). Tarkastelen sisäistä kehitystä eli tietyn Helsingin kaupunkialueen eriytymistä muista kaupunkialueista.

Dahlman kirjoittaa väitöskirjassaan (2011, 26) alueellisen segregaation koostuvan sosioekonomisesta, demograafisesta sekä etnisestä segregaatiosta, hän viittaa väitöskirjassaan Bosswickin (2007) tutkimukseen siirtolaisten integraatiosta. Sosioekonomisella segregaatiolla tarkoitetaan saman tulo- ja koulutustason omaavien henkilöiden keskittymistä samalle alueelle. Demografisella segregaatiolla tarkoitetaan väestön perhe- ja ikärakennetta (Dahlman 2011, 12-13). Etnisellä segregaatiolla tarkoitetaan eri etnisen taustan omaavien henkilöiden/ryhmien epätasaista jakautumista kaupunkialueilla. Segregaatiosta voidaan puhua, kun tietyt ryhmät ovat ali- tai yliedustettuina alueilla. Bosswickin (2007) mukaan segregaation ulottuvuudet esiintyvät usein samanaikaisesti, kuten tämänkin opinnäytetyön tarkasteltavalla alueella. (Dahlman 2011, 9.)

Työttömyysaste on ollut itäisellä suurpiirillä jo vuosien ajan Helsingin korkein, vuonna 2021 työttömyysaste oli 13,1–20,7 %. Vuonna 2021 itäisellä suurpiirillä oli myös eniten perusasteen

koulutuksen omaavia työttömiä sekä pitkäaikaistyöttömiä (Salorinne 2021 6,16). Opinnäytetyössä tarkasteltavan alueen työttömyysaste vuonna 2021 oli 18,5% (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat 2023a). Vertailun vuoksi eteläisen suurpiirin kuuluvan alueen työttömyysprosentti vuonna 2021 oli 7% (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat 2023b). Korkea työttömyysaste vaikuttaa alueen sosioekonomisen segregaaation muodostumiseen.

Sosioekonominen segregatiota voidaan huomata ilmenevän myös verrattaessa opinnäytteen alueen keskimääräisiä tuloja muihin Helsingin asuinalueiden tuloihin. Vuonna 2021 alueen keskimääräiset valtionveronalaiset tulot olivat 27 740 euroa. Tiedot sisältävät 15- vuotta täyttäneiden ansio- sekä pääomatulot yhteensä. (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2023c.) Kun tietoja verrataan Eteläiseen suurpiiriin kuuluvan alueen keskimääräisiin valtionveronalaisiin tuloihin, voidaan huomata eron olevan merkittävä. Eteläiseen suurpiiriin kuuluvan alueen keskitulo vuonna 2021 oli 59 551 euroa (Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2023d).

Vuonna 2015 Itäisen suurpiirin asunnoista 83% oli kerrostaloja, joista suurin osa Helsingin kaupungin omistamia. Samaisena vuonna omistusasuntojen asuntokanta opinnäytteen alueella oli 0,0 – 34,0%, koko Helsingin alueen keskiarvo oli 42,3%. Vuokra-asuntojen osuus koko Itäisellä suurpiirillä oli 47%. (Kajosaari 2016, 21.)

Opinnäytetyössä tarkasteltavalla alueella ilmenee myös etnistä segregatiota, jota voidaan tarkastella vieraskielisyyden ja ulkomaalaistaustatiedon kautta (Hirvonen 2019). Tilastokeskuksen mukaan alueen 5440 asukkaasta 2174 on ulkomaalaistaustaisia, mikä ei vielä kerro ulkomaalaistaustaisten yliedustuksesta alueella (Tilastokeskus 2019). Ulkomaalaistaustaisten voidaan kuitenkin huomata olevan yliedustettuina osa-alueiden tasolla. Vuonna 2015 opinnäytteen alueella oli osa-alueita tarkastellessa eniten vieraskielisiä asuntokuntia, joita oli 25 % (Kajosaari 2016, 48).

Opinnäytetyössä tarkasteltavalla alueella ei ole tehty tutkimusta etniseen segregatioon johtaneista syistä, joten on vaikea sanoa, onko alueelle keskittyminen ollut esimerkiksi taloudellinen pakko vai tietoinen päätös ja valinta muuttaa alueelle. Etninen segregatio ei siis aina ole negatiivinen ilmiö, segregaaation on kuitenkin tutkittu olevan yhteydessä integraatioon. (Dahlman 2011,10.) Heikko integraatio puolestaan voi hankaloittaa uuden kielen, kulttuurin ja toimintatapojen oppimista, mikä puolestaan vaikeuttaa työnsaantia ja edesauttaa sosioekonomisen segregaaation muodostumista (mt., 10).

Tilastotietojen valossa alue näyttäytyy vuokratalovaltaiselta asuinalueelta, jossa asuu pääosin alhaisen sosioekonomisen aseman omaavia henkilöitä. Segregaation ongelmallisuus piilee sosiaalisten haittojen kasautumisessa samalle alueelle; esimerkiksi päihdeongelmat ja rikollisuus kasaantuvat usein segregaatiota ilmeneville alueille. Eriytyminen on ongelmallista myös, jos se ei ole vapaaehtoista ja tuottaa huono-osaisuutta ja sen kasautumista. Alueellinen eriytyminen ja huono-osaisuuden kasautuminen vaikuttaa yllä mainittujen lisäksi alueen palvelutarjontaan ja maineeseen. Mainehaittojen vuoksi alueeseen ei haluta panostaa taloudellisesti. Tämä kaikki on ongelmallista yksilölle, yhteiskunnalle sekä kotitalouksille. (Mäki, 2017.)

Asuinalueen viihtyvyyden edistämiseksi ja segregaation vähentämiseksi alueelle on suunniteltu kaupunki uudistusta jo yli vuosikymmenen ajan. Eriarvoisuuden vähentäminen on myös opinäytetyön tilaajan toiminnan tavoitteena pidemmällä aikavälillä.

Kaupunki uudistuksen tueksi alueen asukkaita on kuultu vuosien varrella eri toimijoiden puolesta. Helsingin kaupunki on kuullut ja osallistanut asukkaita omastadi –sivujen ja alueelle jalkautumisen kautta. Tämän lisäksi asuin ympäristön viihtyvyyden edistämiseksi on aiemmin kirjoitettu pro-gradu sekä diplomityö. Alueelle on suunnitteilla asukastila ja alueella entuudestaan toimiva kulttuuritila saa todennäköisesti jatkaa toimintaansa.

Aiemmin alueella on järjestetty erilaisia toritapahtumia, kuten Maailma kylässä -festivaali. Kesän 2023 aikana alueella toteutettiin kaksi kyläjuhlaa, jotka toteutettiin yhteistyössä alueen toimijoiden ja Liikkuvan naapuruustoiminnan kesken. Alueella on toteutettu kulttuuripainotteisia tapahtumia ja tempauksia.

3.2 Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus

Osallisuutta määriteltäessä käy termin abstraktius ja monitahoisuus nopeasti ilmi. Jo pelkästään ministeriöiden kesken termiä lähestytään useasta eri näkökulmasta. Sosiaali- ja terveysministeriön mukaan osallisuus rakentuu aktiivisen kansalaisuuden, aktivoinnin ja yhdenvertaisten palvelujen ympärille. Oikeusministeriössä termi liitetään ihmisoikeuksiin ja demokratiaan, opetus- ja kulttuuriministeriössä korostetaan merkityksellisyyttä sekä mahdollisuuksia. (Isola, Kaartinen, Leeman, Lääperi, Schneider, Valtari & Keto-Tokoi 2017, 3-4.)

Määritelmissä korostuu sosiaalipedagogisen näkemyksen mukaisesti sosiaalinen ja poliittinen ulottuvuus. Sosiaalisen osallisuuden käsitteelle ei ole vakiintunutta määritelmää, mutta usein

se nähdään syrjäytymisen vastakohtana, toisin sanoen edistämällä sosiaalista osallisuutta voidaan ehkäistä syrjäytymistä ja köyhyyttä. Sosiaalisen osallisuuden käsite pohjautuu yhteiskuntatieteellisiin teorioihin, joissa korostuvat valtion velvollisuus mahdollistaa ja tukea kansalaisten osallistumista yhteiskuntaan sekä yksilön subjektiivinen kokemus osallisuudesta. Sosiaalista osallisuutta turvataan valtion puolesta sosiaaliturvan takaamisella tai pääsyllä sosiaali- ja terveyspalveluihin. Pääsy työn ja harrastusten piiriin nähdään myös sosiaalista osallisuutta tukevinä toimina. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1-6.)

Kiilakoski ja Maunu näkevät sosiaalisen osallisuuden näyttäytyvän myönteisinä sosiaalisina suhteina, jotka muotoutuvat ryhmissä ja yhteisöissä sekä sosiaalisissa suhteissa toimimisen olemisen ja kuulumisen kaltaisiksi ilmiöiksi (Kiilakoski & Maunu 2021, 3).

Kiilakosken ja Maunun määritelmän mukaan poliittisella osallisuudella tarkoitetaan usein vaikuttamista päätöksenteon prosesseissa, muutoksen aikaansaamista tai julkista keskustelua (Kiilakoski ym. 2021, 3). Poliittisella osallisuudella ei tarkoiteta ainoastaan edustuksellista demokratiaa, vaan esimerkiksi vaikuttamista oman asuinympäristön asioihin, kuten vapaa-ajan toimintoihin (mt., 3.) Vaikuttaminen vapaa-ajan toimintoihin voi tapahtua esimerkiksi erilaisten kuulemistilaisuuksien, haastattelujen, työpajojen, tapahtumien ja kyselyjen kautta.

Poliittisella ja sosiaalisella osallisuudella on merkittävä rooli yksilön toimijuuden ja toimintakyvyn tukemisessa. Sosiaalisen osallisuuden voidaan kuitenkin ajatella olevan edellytys poliittiselle osallisuudelle. (Kiilakoski ym. 2021, 3). Jos yksilö ei tunne olevansa osa yhteisöä tai yhteiskuntaa, on poliittinen osallisuus, eli vaikuttaminen yhteisön tai yhteiskunnan asioihin todennäköisesti alhaisempaa. Sosiaalisella osallisuudella voidaan myös viitata hyvän elämän edellytyksiin, eli esimerkiksi riittävään toimeentuloon ja työmarkkinoille pääsyyn. Näiden ulkopuolelle jääminen madaltaa myös vaikuttamista yhteisön tai yhteiskunnan asioihin. (Terveyden- ja hyvinvoinnin laitos 2023a.)

3.3 Osallistuminen ja osattomuus

Osallisuus pitää sisällään konkreettisemmän ulottuvuuden; osallistumisen. Osallisuus ja osallistuminen eivät kuitenkaan elä symbioosissa ja tämän vuoksi suomen kielessä termit on eroteltu toisistaan. Toimijuus onkin elementti, mikä erottaa osallisuuden ja osallistumisen toisistaan, osallinen ihminen on samalla toimija. (Tukiliitto, 2023). Osallisuuden voidaankin ajatella olevan kattokäsite, jonka alle toimijuus muodostuu.

Osallistuminen ei aina ole tae osallisuuden tai toimijuuden kokemuksen toteutumisesta. Osallistuminen voi olla omasta tahdosta riippumatonta, jolloin velvoitteen ja autonomian puutteen vuoksi yksilö ei välttämättä koe osallisuutta tai koe olevansa toimija. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015, 1-6.) Osallisuuden ja toimijuuden tunne onkin subjektiivinen kokemus, osallistuminen on prosessi ja vain yksi keino osallisuuden edistämiseksi.

Yksinkertaisuudessaan osallisuus on kuulumista johonkin yhteisöön, vaikuttamista ja osallistumista itselleen tärkeisiin asioihin sekä mahdollisuutta tehdä valintoja omassa elämässään (Nuoret ja osallisuus 2023). Jos yksilö ei ole yhteydessä näihin ulottuvuuksiin, kokee hän usein osattomuutta. Osattomuudella tarkoitetaan usein aiemmin mainitsemaani syrjäytymistä. Eriarvoisuus on yksi tekijä, joka aiheuttaa ja ylläpitää osattomuutta. Käytännössä osattomuus ilmenee alhaisena äänestysaktiivisuutena ja yksinäisyytenä sekä heikompana terveytenä sekä työkykynä. (Kansalaisyhteiskunta 2023.)

3.4 Osallisuuden edistäminen kansallisella ja kansainvälisellä tasolla

Kansainvälisesti ja kansallisesti osallisuutta edistetään erilaisilla sosiaalipoliittisilla toimilla. Toimenpiteet ja kohderyhmät on kirjattu politiikka-, hyvinvointi- ja kehittämisohjelmiin. (Leemann & Kuusio & Hämäläinen 2015, 3.)

Tämän lisäksi yksilöiden oikeus osallisuuteen ja osallistumiseen on kirjattu Ihmisoikeuksien julistuksessa (1948), Euroopan ihmisoikeuksien julistuksessa (1950) sekä Euroopan sosiaalisessa kirjassa (1996). Lapsen oikeus osallisuuteen on turvattu laissa YK:n lapsen oikeuksien yleissopimuksen perusteella (Suomen YK-liitto 2023).

Osallisuuden merkitys nostetaan esille yhä useammin myös Suomen hallituksen ohjelmissa. Aiemmissa Kataisen ja Sipilän hallituksen ohjelmissa osallisuus mainittiin yhteensä yksitoista kertaa, Sanna Marinin ohjelmassa kolmekymmentä kertaa. Marinin ohjelmassa painotettiin erityisesti sosiaalista osallisuutta. (Leemann, Kuusio & Hämäläinen 2015,3.) Nykyinen Petteri Orpon hallitusohjelma nostaa osallisuuden edistämisen tärkeäksi, mutta esimerkiksi sosiaaliturvalinjausten ei voida sanoa edistävän heikoimmassa asemassa olevien osallisuutta (Hyytiäinen, 2023).

Suomessa julkishallintoa, järjestöjä ja muita toimijoita sitoo kansainvälisten sopimusten lisäksi perustus-, kunta-, hyvinvointialue- ja nuorisolaki. Laeissa osallistuminen ja vaikuttaminen ovat väyliä osallisuuteen. (Suomen perustuslaki 731/1999; Kuntalaki 410/2015, 22§; Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 29§; Nuorisolaki 1285/2016, 24§.) Lakien velvoittamana kunnat, kaupungit ja hyvinvointialueet laativat osallisuusohjelmia, joihin on kirjattu sekä asukas- että asiakasosallisuutta edistäviä toimia. Asiakasosallisuutta voidaan edistää sosiaali- ja terveystalveissa esimerkiksi osallistavalla kirjaamisella sekä kokemusasiantuntijuudella, jotka on kirjattu hyvinvointialueiden osallisuusohjelmiin.

Helsingin kaupungin osallisuusperiaatteissa korostuu kaupunkilaisten vaikuttamisen mahdollisuudet päätöksenteon valmistelussa sekä palveluiden kehittämisessä. Kaupungin toimenpiteisiin kuuluu esimerkiksi osallistuva budjetointi, alueosallisuus ja järjestöneuvottelukunnan perustaminen. (Helsingin kaupunki 2023b.)

Helsingiläisten osallistumista alueellisesti tuetaan stadiluotsien toimesta. Stadiluotsien toimenkuvaan kuuluu alueen kaupunkilaisten ja toimijoiden tukeminen osallistumis- ja vaikuttamisasioissa sekä yhdessä toimimisessa (Helsingin kaupunki 2023c). Asukasosallisuuden avulla voidaan luoda tarpeisiin vastaavaa toimintaa sekä edistää hyvinvointia alueen ja yksilön tasolla. Asukasosallisuutta toteutetaan käytännössä yleisavustusten sekä toiminta-avustusten avulla. Avustuksia jaetaan järjestöille, jotka toiminnallaan tukevat helsingiläisten hyvinvointia ja terveyttä sekä kaventavat hyvinvointieroja. Asukastaloja ylläpidetään sekä koordinoidaan yleisavustuksen turvin, asukasosallisuutta edistävien rakenteiden ja menetelmien kehittämistä puolestaan tuetaan toiminta-avustuksella. Yksilön tasolla tämä tarkoittaa mahdollisuutta vaikuttaa vapaa-ajan toimintoihin sekä kaupunkiympäristöön. (Helsingin kaupunki 2023c.) Itäisen alueen stadiluotsi oli mukana myös Liikkuvan naapuruustyön kesän toimintakerralla ja välitti esimerkiksi yhden asukkaan toiveen kaupunkisuunnitteluun.

3.5 Toimijuus

Osallisuuden tavoin toimijuus on moniulotteinen ilmiö, jonka määritelmä riippuu kontekstista ja tieteenalasta. Tieteen termipankki (2023) tiivistää toimijuuden olevan kasvatustieteiden näkökulmasta yksilöiden, yhteisöjen ja organisaatioiden kykyä ja mahdollisuutta päättää toimintaansa koskevista valinnoista, ilman ulkoisten tai sisäistettyjen rakenteiden ja tekijöiden ohjausta. Ulkoiset ja sisäistetyt rakenteet voivat olla sääntöjä, normeja, uskomuksia, rangaistuksia tai palkkioita.

Toimijuutta voidaan siis tarkastella toimijan toimijuuden tai rakenteiden tasolla. Toimijan tasolla se voi tarkoittaa tunneperäisyyden tarkastelua, kuten yksilön oman toimijuuden kokemusta ja luottamusta siihen. (Tieteen termipankki, 2023). Toimijuuden tunneperäisen kokemuksen merkitystä korostavat Korkiamäki (2014) ja Paju (2013). Korkiamäen mukaan toimijuudessa merkittävintä ei ole mihin toiminnalla pyritään, vaan kokemus omasta aktiivisuudesta eri prosesseissa (Korkiamäki 2014, 132). Elina Paju puolestaan kirjoittaa, kuinka toimijuuden tunnon kautta yksilö saa kokemuksen oman elämänsä päätöksiä tekevänä ja toteuttavan subjektina (Paju 2013, 27).

Rakenteiden kautta tarkastellaan kontekstin merkitystä toimijuuteen. Kontekstin merkitystä paikallisella tasolla voidaan tarkastella toimijan lähiympäristön piirissä tai laajemmin yhteiskunnan rakenteiden tasolla. (Tieteentermipankki, 2023.) Yhteiskunnan tasolla voidaan tarkastella, kuinka esimerkiksi yhteiskuntaluokka tai yhteiskunnan tarjoamat palvelut, kuten sosiaali- ja terveyspalvelut rajaavat ja mahdollistavat toimijuutta.

Brittiläisen sosiologi Anthony Giddensin näkemyksen mukaan rakenteet rajoittavat, määräävät, ohjaavat ja mahdollistavat yksilöiden ja ihmisryhmien toimintaa. Giddens ei kuitenkaan tunnusta rakenteiden olemassaoloa, vaan näkee sosiaalisten järjestelmien rakenteiden myötä syntyneitä käytäntöjä. Giddensin mukaan ihmiset ylläpitävät toiminnallaan ja päivittäisillä valinnoillaan rakenteita. (Cohen 1989, 9-10.) Giddensin näkemys on siis hyvin yksilökeskeinen, jonka mukaan yksilöllä on mahdollisuus vaikuttaa toimintaansa ja jopa muuttaa vallalla olevia rakenteita.

Suomessa ikääntyvien toimijuutta tutkinut Jyrki Jyrkämä esittää kritiikin Giddensin näkökulmalle. Jyrkämän mukaan Giddensin näkemyksestä uupuu yksilön arjessa läsnä olevat rajoituk-

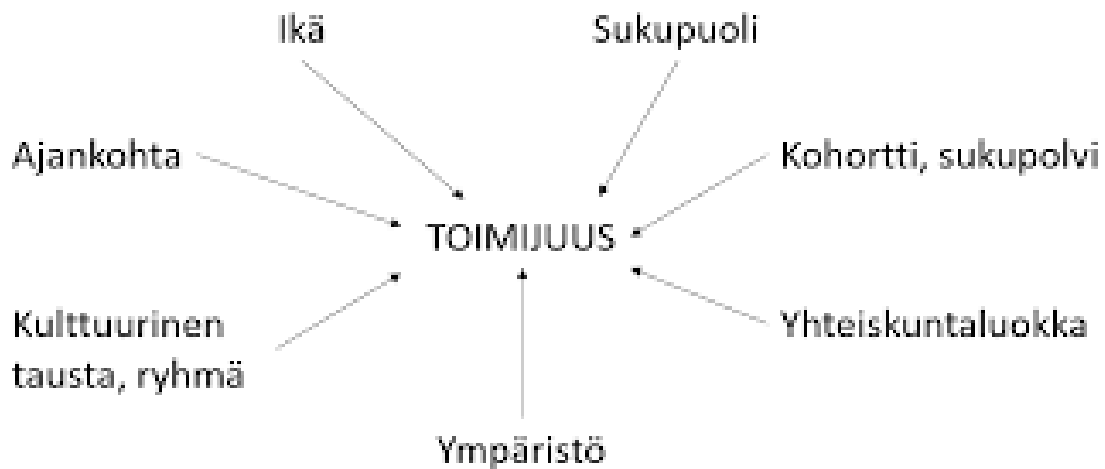
set tai pakot. (Jyrkämä 2007, 202-203; Nuorisotutkimusseura 2015,35) Jyrkämän teoria toimijuudesta pohjautuu Anthony Giddensin strukturaatio- ja elämänkultuteoriaan sekä Algridas Greimasin modaaliteettien teoriaan. Jyrkämä näkee Giddensin individualistisen näkemyksen lisäksi rakenteiden vaikutukset yksilön toimijuuteen. Jyrkämän mukaan toimijuuden tarkastelussa on olennaista määrääkö yhteiskunta ja/tai rakenteet toimijuuden suuntaa vai voiko yksilö ohjata toimintaa omilla valinnoillaan. (Jyrkämä 2007, 202-203.)

Tutkin opinnäytteessä asukkaiden toimijuutta Jyrki Jyrkämän teoreettisen viitekehän näkökulmasta, sillä teoriassa toimijuuden rakentumista tarkastellaan sekä sisä- että ulkoapäin muodostuvaksi prosessiksi. Näin voidaan ymmärtää laajasti yksilön toimijuuden taustalla vaikuttavia tekijöitä.

Jyrkämä on tutkinut ikääntyvien toimijuutta ja luonut modaliteetteja toiminnan, toimintatilanteiden ja toimintakyvyn tutkimisessa. Modaliteettien avulla voidaan tutkia yksilön toimintaa sisältä päin tarkasteltuna. Vaikka ulottuvuudet ovat erillään, kytkeytyvät ne toisiinsa (Jyrkämä 2008a, 276-277). Jyrkämän mukaan mallia voi hyödyntää erilaisten arkitilanteiden- ja toimintojen analyysikehikkona. Mallia voidaan soveltaa henkilökohtaisista ominaisuuksista tilanteisiin, arkitoimintoihin ja toimintakäytäntöihin. (mt, 276-277.)

Modaliteettien lisäksi Jyrkämä on kehittänyt rakenteellisia koordinaatteja (Kuva 1), joiden kautta voidaan tutkia yksilön elämää eri ikäkausina. Koordinaatteja ovat ikä, ympäristö, sukupuoli, sukupolvi, yhteiskuntaluokka, kulttuurinen tausta ja ajankohta. Koordinaatit ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja muuttuvia; iän myötä ympäristö ja yhteiskuntaluokka voivat muuttua tai yhteiskuntaluokan muuttuessa ympäristö muuttua. Modaliteettien tavoin koordinaatit voivat mahdollistaa tai rajata yksilön toimijuutta. (Jyrkämä 2008b, 268-270)

Kuva 1

Toimijuuden koordinaatit (Jyrkämä 2008)

Jyrkämän teorian perusteella toimijuuden voidaan tiivistää olevan prosessi, jossa sisäiset modaliteetit ja ulkoiset (rakenteelliset) tekijät ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa ja muuttuvat sekä mahdollistavat ja/tai rajaavat yksilön toimijuutta. Jyrkämän modaliteettimalli ja koordinaatit ovat yksi tapa tutkia ja tarkastella toimijuutta. Jyrkämän modaliteettimallia on hyödynnetty aiemmin opinnäytetöissä sekä kandi- ja pro-gradututkielmissä.

Sovelsin modaliteettiteoriaa tutkiessani asukkaiden toimijuuden ja osallistumisen esteitä sekä mahdollisuuksia vapaa-ajan toimintoihin liittyen. Jyrki Jyrkämän malli koostuu kuudesta modaliteetista, joita ovat haluta, kyetä, voida, osata, täytyä ja tuntea. Seuraavassa osiossa käyn modaliteetit tarkemmin läpi.

3.6 Toimijuuden modaliteetit

Toimijuuden modaliteettimallin (Kuva 2) mukaisesti **kyetä** -ulottuvuus edustaa fyysisiä ja psyykkisiä tilannekohtaisia voimavaroja. Esimerkiksi yksilö voi haluta osallistua vapaa-ajan toimintaan, mutta ei fyysisen tai psyykkisen sairauden vuoksi kykene. **Osata** -ulottuvuus pitää sisällään hankitut tiedot ja taidot, jotka ovat pysyviä. (Jyrkämä 2008a, 276-277.) Esimerkiksi yksilö on voinut hankkia osaamista tai tietoa, jotta voi toimia vapaaehtoisena järjestön tai seurakunnan vapaa-ajan toiminnan parissa.

Haluta ulottuvuudessa on kyse ihmisen sisäisestä halusta, tavoitteellisuudesta sekä mahdollisuuksista. Millaiseksi yksilö kokee omat mahdollisuutensa ja mitä todellisuudessa on tarjolla.

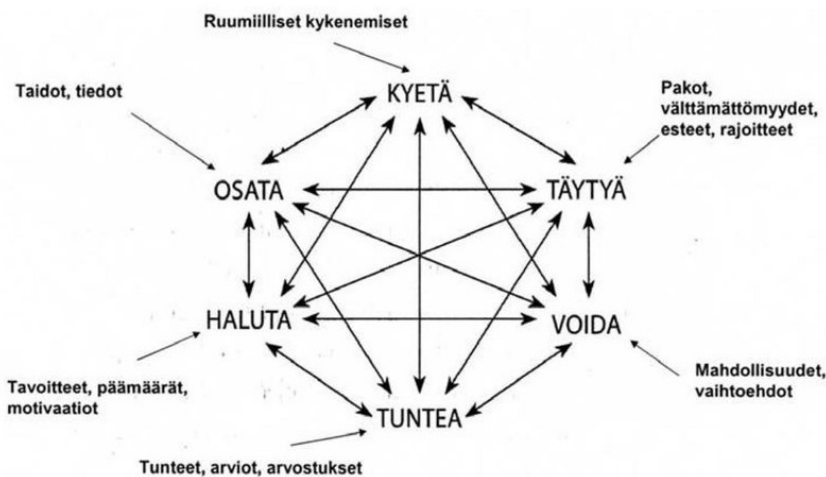
(Romakkaniemi 2010, Jyrkämä 2004, 153). Esimerkiksi yksilö voi mieluisan toiminnan puuttessa valita olla osallistumatta toimintaan.

Modaliteetit ovat vahvasti sidoksissa toisiinsa ja esiintyvätkin usein samaan aikaan. **Täytyä** - ulottuvuus sisältää ulkoa tai sisältä päin tulevan paineen tai pakon. (Jyrkämä 2004, 153). Yksilö voi esimerkiksi kokea, että hänellä on velvollisuus tai pakko osallistua toimintaan, koska muuta toimintaa ei ole tarjolla. Tämä tunne voi olla todellinen tai yksilön omasta uskomuksesta syntynyt tunne sosiaalisesta paineesta.

Tunteminen voi ilmentyä esimerkiksi arvottomuuden kokemuksina suhteessa toisiin; “En ole arvokas tai osaava, joten en osallistu toimintaan”. Tuntemiseen liittyy siis tunneperäinen uskomus tai ajattelutapa, jonka kautta yksilö tekee päätöksiä. (Jyrkämä 2004, 153.)

Voida ulottuvuutta on mahdollista tarkastella rakenteiden kautta, jotka mahdollistavat ja rajaavat yksilön toimijuutta. (Jyrkämä 2004, 153). Tässä opinnäytteessä rakenteilla tarkoitetaan asuinalueen toimijoiden toiminnan rakenteita ja saavutettavuutta. Toimijoita ovat muun muassa seurakunnat ja järjestöt.

Kuva 2

Toimijuuden modaliteettimalli (Jyrkämä 2008)

3.7 Huono-osaisten sosiaalinen aktiivisuus

Lukujen 3.3 ja 3.4 mukaisesti vapaa-ajan toiminnan osallistumiseen vaikuttaa yksilön toimintakyvyn ja –tilanteiden sekä toiminnan lisäksi ympäristön tarjoamat mahdollisuudet ja toimijoiden rakenteet. Toimintakyvyn muodostumiseen yksilö tarvitsee riittävät fyysiset, psyykkiset, sosiaaliset ja joskus taloudelliset resurssit.

Huono-osaisuutta esiintyvällä alueella yksilön yhteydet yllä mainittuihin resursseihin onkin usein heikkommat, mikä vaikuttaa sosiaaliseen aktiivisuuteen. Sosioekonomisen aseman on tutkittu vaikuttavan yksilön sosiaaliseen osallisuuteen. Terveysten- ja hyvinvointilaitoksen tutkimuksen (Terveyskeskus, 2018a) mukaan matalan koulutustason omaavien henkilöiden sosiaalinen aktiivisuus on alhaisempaa verrattuna keski ja korkean koulutustason omaaviin henkilöihin. Sosiaalisella aktiivisuudella tarkoitettiin osallistumista urheiluseuran, asukastoiminnan, puolueen, kuoron tai seurakunnan toimintaan, eli toisin sanoen vapaa-ajan toimintaan.

Uudellamaalla matalan tulotason omaavista miehistä 23% ja naisista 19,2 % osallistuivat aktiivisesti toimintaan, kun puolestaan korkean tulotason omaavista miehistä osallistuivat aktiivisesti 35,8% ja naisista 30,5%. Tutkimuksessa selvisi myös korkeamman yksinäisyyden tunteen korreloivan matalan koulutustason kanssa. Matalan tulotason omaavista miehistä 12,9 % ja naisista 11,9 % kokivat itsensä yksinäiseksi. Vastaava luku korkean tulotason omaavilla miehillä oli 5,1% ja naisilla 8,2%. (Terveyskeskus, 2018b.)

Huono-osaisuuden lisäksi yksinäisyyden kokemuksia lisää yhteiskuntaa laajasti koskettanut koronaepidemia. Suomalaisten yksinäisyyden kokemuksen muutosta koronan eri vaiheissa tutkineet Turun yliopiston väitöskirjatutkija Markus Laaninen ja professori Mikko Niemelä toteavatkin yhteiskunnallisten kriisien sosiaalisten seurausten tapahtuvan usein viiveellä. (Laaninen & Niemelä 2023, 243.)

Osallisuuden kokemuksella on tutkitusti yhteys yksilön hyvinvointiin ja toimijuuteen, osattomuuden kokemus on yhteydessä esimerkiksi vakavaan psyykkiseen kuormittuneisuuteen, yksinäisyyteen sekä työttömyyteen. Sosiaalisen osallisuuden edistäminen on merkittävää sekä yksilön että yhteiskunnan tasolla. Osallinen yksilö kokee uskoa tulevaisuuteen sekä omiin mahdollisuuksiinsa, mikä puolestaan lisää hyvinvointia ja toimintakykyä. (Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2023b.) Hyvinvoiva yksilö on aktiivinen toimija yhteisön ja yksilön tasolla, mikä puolestaan edistää alueen elinvoimaa ja esimerkiksi vähentää työttömyyttä. Huono-osaisuutta

esiintyvillä alueilla on syytä panostaa erityisesti sosiaalisen osallisuuden edistämiseen, jotta yksilöstä voi tulla oman elämänsä toimija.

4 KEHITTÄMISTYÖN KUVAUS JA TOTEUTUS

Laadullinen toimintatutkimus

Opinnäytteeni on monimenetelmällinen laadullinen toimintatutkimus, jonka aineisto koostuu toimintaraporteista, teemahaastatteluista sekä Liikkuvan naapuruustoiminnan yhteydessä tehdystä osallistavasta havainnoinnista. Yhteiskunta- ja suunnittelutieteissä toimintatutkimus määritellään tutkimustavaksi, jonka tarkoituksena on kehittää kohdeorganisaation toimintatapoja, kohteena voi myös olla toimijakenttä. Toimintatutkimukselle ominaista on demokraattisuus, osallistuminen ja toimimalla vaikuttaminen. Toimintatutkimuksen tarkastelun kohteena on tyyppillisesti yhteisön toimintatavat. Sosiologiassa toimintatutkimuksesta puhutaan tutkimusinterventiona, jolla tarkoitetaan osallistumista naapuruston tai muun yhteisön toimintaan. (Mäenpää & Faehnle 2021, 19-21.)

Valitsin teemahaastattelun, sillä sen avulla on mahdollista saada kattavaa tietoa etukäteen valikoidusta aiheesta. Teemahaastattelu antaa runsaasti liikkumatilaa haastateltavalle, sillä se perustuu haastateltavan omiin kokemuksiin sekä mielipiteisiin. Keskustelunomaisesti etenevä teemahaastattelu luo rennon tunnelman ja edesauttaa mahdollisimman todenperäisen tiedon saamisen. (Muotio 2022.)

Osallistuin kolmeen Liikkuvan naapuruustyön toimintakertaan, joista viimeinen sisälsi haastattelut. Toimintakerrat kestivät noin seitsemän tuntia ja henkilökohtaisesti kohtasin ja kävin keskusteluita noin 40 asukkaan kanssa. Toimintakerroilla keskustelija käytiin enimmäkseen paikallisten torihengareiden kanssa, jotka olivat torilla hengaavia päihteitä käyttäviä aikuisia. Kirjoitin toimintakertojen aikana päiväkirjaa, jotta havaintoja ei tarvinnut jättää muistin varaan.

Liikkuvan naapuruustoiminnan yksi ominaispiirteistä on inklusiivisuus, eli toiminta on kaikille avointa. Kohtasin siis eri taustoista ja ikäryhmistä tulevia asukkaita kesän toiminnan ja havainnoinnin aikana. Haastattelut tapahtuivat myös toimintakerran aikana. Tavoitteenani oli haastatella ihmisiä, joiden ääni jää usein kuulematta erilaisista asioista päätettäessä.

Haastattelupäiväksi valikoitui viikonloppu, jolloin alueella oli torijuhla. Tämä oli oiva tilaisuus keskustella asukkaiden kanssa ja valita haastateltaviksi kohderyhmään sopivia henkilöitä. Haastateltavia oli viisi ja yhtä keskituloiseksi itseään kuvailevaa lukuun ottamatta pienituloisia. Haastateltavat olivat asuneet alueella 3-30 vuotta.

Käytin analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä ja toteutin sen aineistolähtöisesti. Kävin läpi kaikki sisällönanalyysin päävaiheet eli valmistelu, analysointi ja raportointi. Valmisteluvaiheeseen kuului haastatteluiden litterointi ja koko aineistoon perehtyminen. Tämän jälkeen ryhmitelin ja värikoodasin usein esiintyvät aiheet. Analyysiä tehdessä hyödynsin modaliteettimallia.

Vertasin toimintaraportteja ja päiväkirjoja haastatteluaineistoon. Tarkastelin, esiintyykö haastatteluissa nousseet teemat päiväkirjan merkinnöissä tai toimintaraporteissa esille. Yhdistäviksi teemoiksi muodostui kohtaavan toiminnan tarve sekä osallistumiseen liittyvät esteet.

Toimintaraportteja on kahdeksaltatoistalta kerralta, joista itse olin kolmella mukana. Raportointi on laajaa sisältäen kaikkien osallistuneiden henkilökunnan jäsenten näkemykset toimintakerrasta sekä asiakkaiden ja henkilökunnan pääsääntöisen tunnelman toimintakerrasta. Tämän lisäksi ylös kirjoitetaan asiakkaiden suulliset palautteet, jotka olivat suurilta osin positiivisia. Raporttiin kirjataan myös kohtaamisten määrä, keskustelujen teemat, toimintakertaan osallistuneet henkilöt, toiminnan kesto ja toiminta-alue.

Ennen haastatteluja ja havainnoiteja perehdyin Liikkuvaan naapuruustyöhön huolellisesti. Minut perehdytettiin toimintakertoihin ja pääsin kokeilemaan eri rooleja, asukkaiden kohtaaminen tuntui luonnolliselta. Olin myös mukana Liikkuvan naapuruustyön pilotoinnin jälkipurussa, jossa nousi esiin paljon hiljaista tietoa.

Kuvaan ensin osallistuvan havainnoinnin yhteydessä kirjoitettujen päiväkirjamerkintöjen sekä toimintakertojen raporttien myötä syntyneitä havaintoja. Pyrin kuvaamaan torihengareiden kanssa käymiäni keskusteluja erikseen. Tämän jälkeen analysoin asukkaiden toimijuutta sekä osallistumista rajoittavia ja mahdollistavia tekijöitä modaliteettimallin ja koordinaattien avulla. Johtopäätöksissä yhdistän aineistoista tehdyt havainnot ja tulokset. Haastatteluissa kysytyt kysymykset löytyvät liitteistä.

5 ANALYYSI JA TULOKSET

5.1 Osallistuva havainnointi ja raportit

Opinnäytteessä tarkasteltavan alueen sosiaaliset ongelmat kuten päihteiden käyttö, työttömyys, köyhyys sekä asumiseen liittyvät ongelmat näkyivät tilastotietojen lisäksi kesän toimintakerroilla. Toimintakerroilla keskustelua käytiin enimmäkseen paikallisten torihengareiden kanssa, mutta myös muiden asukkaiden kanssa. Torihengarit koostuivat kymmenistä aikuisista, joilla oli päihde- ja mielenterveysongelmia. Suurin osa vietti aikaansa torilla. Toimintakerroilla torihengareita puhututti ja huolestutti erityisesti Hekan (Helsingin kaupungin asunnot) vuokratoritukset ja hallituksen kaavailemat leikkaukset tukiin, sillä toimeentulo oli jo valmiiksi tiukilla.

Osa alueen asukkaista koki torin levottomaksi torihengariporukan vuoksi, haasteena näyttäytykin alueen eri väestöryhmien yhdistäminen ennakkoluulojen purkamiseksi. Liikkuvan naapuruustyön läsnäolo selkeästi rauhoitti torialuetta ja yhdisti asukkaita yli väestö- ja sukupolvi-rajoiden. Bussilla käytiin keskustelua eri ikäisten ja elämäntilanteissa olevien asukkaiden välillä.

Torihengariporukkaa oli vaikeampi saada yhdistettyä alueen muiden asukkaiden kanssa, mutta työntekijöiden kanssa keskustelua käytiin runsaasti. Mielenkiintoista on, että torihengariporukan keskinäinen yhteisöllisyys oli vahva, eli sosiaalinen osallisuus toteutui näiden suhteiden kautta. Keskusteluissa kävi ilmi porukan koostuvan noin sadasta ihmisestä, osa asui naapurilähiöissä.

Torihengareiden toimintamahdollisuudet sekä -kyvyt olivat eri tasoisia, mutta suurilta osin he eivät olleet aktiivisia toimijoita tai osallistujia asuinympäristönsä vapaa-ajan toiminnoissa. Keskusteluissa kävi kuitenkin ilmi osan heistä olevan musikaalisesti lahjakkaita ja yhden ostaneen rummut kaverilleen. Ehdotin, että ensi kesänä pistävät konsertin pystyyn torille, asia jätettiin huumorin saattelemana hautumaan.

Lieveilmiöiden, arkielämän realiteettien sekä torijuhlien lisäksi puhututti kaupunkiuudistus. Asukkaat suhtautuivat kaupunkiuudistuksen myötä alueen asumismuotojen monipuolistumiseen positiivisesti, he eivät kuitenkaan katsoet hyvällä alueen luonnon tuhoamista asuinrakennusten vuoksi. Toimintakertojen aikana kaikki kohtaamani asukkaat kertoivat viihtyvänsä

alueella lieveilmiöistä huolimatta. Torihengarit sekä muut asukkaat nostivat alueen kulmakiviksi juuri luonnon ja meren. Asukkaat harmittelivat median maalaama kuvaa alueesta:

“Alueen asukasta kohdatessa toi hän ilmi, että ihmisillä on paljon ennakkoluuloja aluetta kohtaan. Hänen mielestään alueella parasta on luonto. Ennakkoluuloja vahvistaa alueesta kirjoitetut artikkelit somessa.” (Päiväkirja)

Toimintakerroille puhututti myös Liikkuva naapuruustoiminta, jonka asukkaat, yhteistyökumppanit sekä muut toimijat ottivat hyvin vastaan. Toimintakerralla mukana olleiden yhteistyökumppaneiden Stadin Luotsin ja Novus Ego –hankkeen työntekijöiden sanojen mukaan “tällaiset kohtaamiset tulevat näkymään kohdattujen ihmisten elämässä” ja “tällainen pehmeä kohtaaminen on tärkeää, sillä esimerkiksi heidän toimintansa (osallistuva budjetointi, aloitteet) kohdistuu kovaan vaikuttamiseen”.

Voin yhtyä ammattilaisten mielipiteeseen toiminnan merkityksellisyydestä ja tarpeellisuudesta. Päiväkirjamerkintä kuvastaa hyvin laadukkaan kohtaamisen merkitystä yksilön osallisuuden kokemuksen edistäjänä:

“Paikallinen tuli hakemaan kahvia ja istuuduin maahan juttelemaan eri kahvipaahdoista. Kevyemmän jutustelun jälkeen teema vaihtui kostamiseen ja väkivaltaan. Kahvikupposen äärellä käytiin läpi asiakkaan omakohtaisia kokemuksia väkivallasta sekä uhrin että rikoksen tekijän roolissa. Tilanne aiheutti asiakkaassa lievän tunnereaktion, jota hän hieman säikähti. Hän ei ollut koskaan kertonut asiasta kenellekään. Kysyin miltä hänestä tuntuu ja kiitin luottamuksesta. Asiakas sanoi tuntevansa helpotusta. Kohtaaminen vaikutti olevan merkittävä asiakkaalle, eikä tätä luultavasti olisi tapahtunut, jos olisimme olleet viranomaisen roolissa.” (Päiväkirja)

Asukas tuli kohtaamisessa kuulluksi, myös muilla alueen asukkailla oli selkeä tarve kohtaamiselle ja kuunteleville korville. Toimintaraporttiin kirjatut asukkaiden palautteet puhuvat toiminnan tarpeellisuuden puolesta. Palautteet ovat sekä torihengareilta, että alueen muilta asukkailta. Palautteissa korostui toiminnan merkityksellisyys; kiitosta annettiin kuuntelemisesta, keskusteluista sekä avunannosta:

“Teette hyvää työtä.”

"Teette tärkeää työtä, vaikka toimijoita on paljon."

"Vaikutatte, että teillä on aito halu kohdata ihmisiä."

"Hei tää teidän työ on ihan tosi tärkeää" Tosi tärkeä, että teetä sellaista työtä ilman uskontoon sitoutumista"

"Ai ootte täällä vikaa kertaa, ette oo, tulkaa uudestaan"

"Kyllähän täällä kaikkia käy, mutta niillä on vaan aina joku agenda auttamisen suhteen. Tämmöiselle rupattelulla on tarve"

"Ihana, kun sai tähän istahtaa ja hengähtää"

"Kyllähän me käydään siellä niitä keksejä syömässä, mutta ei se oo se päätarkoitus"

Pieniä toimijuuden askeliakin tapahtui, esimerkiksi yksi asukas sai imurin toimeentulotukiha-
kemuksessa avustettaessa ja toinen ohjausta “ulosoton asioissa”. Yhden kohtaamisen aikana
yksi torihengari kiinnostui Kalliolan päihdekuntoutuksesta ja asia vietiin eteenpäin.

Osallistuvan havainnoinnin tueksi kirjoitettua päiväkirjaa ja raportteja tarkastellessa voidaan
huomata asukkailla olevan erilaisia toiveita alueen vapaa-ajan toimintoja kohtaan. Iäkkäämpi
naishenkilö koki, että nuorille on nykyään paljon toimintaa, joten kaipasi ikäihmisille lisää toi-
mintaa. Hän toivoi erityisesti uimaseuraa ja muita yhteisiä liikuntamuotoja. Perheelliset (3kpl)
toivoivat lisää yhteisiä harrastuksia vanhemmille ja lapsille.

5.2 Modaliteettien vaikutus asukkaiden toimijuuteen ja osallistumiseen

5.2.1 Havainnointi

Osallistuvan havainnoinnin aineistojen (päiväkirja) voidaan päätellä modaliteettimallin ulottu-
vuuden haluta esiintyvän useimmiten. Osallistuvan havainnoinnin päiväkirjamerkintöjen mu-
kaan asukkaat iästä riippumatta ilmaisivat halunsa osallistua alueen vapaa-ajan toimintaan,
asukkaat eivät kuitenkaan voineet osallistua. Osa ei ollut osallistunut alueen toimintaan, sillä

yksinhuoltajina eivät pystyneet, lapsi olisi pitänyt jättää kotiin. Eläkeikäiset asukkaat puolestaan kokivat, että toiminnat on kohdistettu nuorille, jolloin ikäihmiset jäivät toimintoja suunniteltaessa ulkopuolelle. Toisaalta asukkaat eivät olleet kovin tietoisia alueella järjestettävistä toiminnoista, jolloin voidaan sanoa osata modaaliteetin rajoittaneen heidän toimijuuttaan.

Torihengareiden kanssa kävin lyhyitä keskusteluja vapaa-ajan toimintoihin liittyen. Yksi henkilö kertoi, että hän ei voi edes käydä lenkillä, koska ei osaa liikkua ja häpeää itseään. Tämän yksilön kohdalla voidaan huomata voida, kyetä ja tuntee modaaliteettien rajoittavan hänen toimijuuttaan. Hän ei tunne olevansa tarpeeksi hyvä ja osaavansa harrastaa liikuntaa, jolloin hän ei kykene siihen. Torihengareilta en siis saanut vahvaa positiivista valoa alueen vapaa-ajan toimintoihin osallistumiseen. Matka yhteisöllisiin toimintoihin ja toimijuuteen on ymmärrettävästi pitkä, kun on todennäköisesti tuntenut osattomuutta pitkään.

5.2.2 Haastattelut

Kaikki haastateltavat ilmaisivat halunsa osallistua alueellaan järjestettävään vapaa-ajan toimintaan kävijän roolissa. Haastateltavista kaksi (H1 & H4) eivät olleet koskaan osallistuneet alueella järjestettävään vapaa-ajan toimintaan. Haastateltavat 2, 3 ja 5 olivat toimineet aiemmin vapaaehtoisena järjestön, seurakunnan tai yhdistyksen vapaa-ajan toiminnassa. Heistä kahdella oli halun lisäksi kykyä toimia tulevaisuudessa vapaaehtoisena, jos alueella järjestetään heille mieluista toimintaa.

Esteet:

Haastateltava, jolla oli yhä halua toimia vapaaehtoisena ja osallistua toimintoihin ei fyysisten esteiden vuoksi enää pystynyt, tällöin modaaliteetti kyetä rajoitti hänen toimijuuttaan. Toimijuuteen vaikutti myös koordinaateista ikä, sillä fyysinen este johtui osittain vanhenemisestä. Haastateltava 4 koki omien psyykkisten haasteiden rajoittavan toimimista vapaaehtoisena, hänellä oli kuitenkin halua tähän. Haastateltavat 1, 2, 3 ja 4 kokivat etteivät saaneet tarpeeksi tietoa alueen tapahtumista ja toiminnoista, mikä estää osallistumisen ja/tai vapaaehtoisena toimimisen. Tällöin voidaan todeta rakenteellisen koordinaatin olleen esteenä osallistumiselle. Rakenteellinen koordinaatti, joka rajoittaa asukkaiden osallistumista on ympäristö, alueen toimijoiden rakenteet. Ratkaisuna ehdotettiin mainosten kiinnittämistä rappukäytäviin ja oviin.

“Mun ongelma on just se, et mä en törmää niihin mainoksiin missään ja mä tosi usein harmittelen jälkeen päin et tommonenki juttu olis ollu, et oisin voinu osallistua. Sillo ku tässä kesällä oli torilla toimintaa, ni sain kuulla siitä mun naapurilta. Sit mä kysyin mun naapurilta et mistä sä sait tietää tästä, koska mua kiinnosti just miten tää mainonta saavuttaa ihmiset. Se sano et siitähän on ollu mainoksia pitkin toria. Mä kuljen tästä jatkuvasti, mut en ollu huomannu mitään. Mä en nää niitä katumainoksia” (H4).

“Pitäiskö ne mainokset jakaa postiluukusta, mut sekää ei auta ku on mainoksenjakokielto. Musta ne Faceryhmät on aika negatiivisia, kun ihmiset valittaa siellä, niin en tiä. Oon kuitenkin yrittäny ettiä yhteisöjä ja sivuja, joista sais tietoa tapahtumista.” (H4).

"Ei, en tiedä, ei missään oo infoo. Täällä ei oo mitään paikkaa mihin mennä ja lukea niistä. Asukkaat jos laittaa jotai paperia rappuun ni ehkä sitten.” (H1)

“Mä oon ehkä vähä huonosti somessa. Et satunnaisesti siel huomaa jotain, että kyl mä varmaan paremmin nään jos on postereita täällä (torilla) , se ois mulle semmonen. Oiskohan se järkevää postilippusia hirvee määrä käydä tipputtelee, siinä sitte ainakin näkis. Mut joo tästä tortilta kulkee päivittäin ni sille sen näkee, jos jossain on ilmoitus.” (H3)

Yhden haastateltavan osallistumisen esteenä oli tiedon puutteen (osata –ulottuvuus) lisäksi toiminnan ajankohta(ympäristö). Haastateltava koki, ettei voinut osallistua alueella järjestettävään työttömien toimintaan sen varhaisen ajankohdan vuoksi.

“Tää on mun ongelma kaikessa tällasessa toiminnassa, jos niit on suunnattu vaikka esim. työttömille ni ne aina ajattelee et työttömät on niiku kukonlaulunaikaan hereillä ja haluaa aamupäivisin harrastaa. Mä haluaisin mielummin harrastaa illalla, vaikka mä oonki työtön” (H4).

Esteenä toimintaan osallistumisena koettiin myös, jos lasta ei voinut ottaa toimintaan mukaan, tämä mainittiin kaksi kertaa, myös haastatteluiden ulkopuolella käymieni keskustelujen perusteella perheelliset asukkaat toivoivat lapsille ja vanhemmille yhteistä toimintaa. H3 vastaus kysyttäessä vapaa-ajan toiveita:

“Toivoisin tälle alueelle et ois enemmän kontakteja vanhempien kanssa.” (H3)

Vapaa-ajan toiveet:

Haastateltavilla oli omien elämäntilanteisiin liittyvien toiveiden lisäksi yksi yhdistävä toive: Kaikki toivoivat alueen asukkaita yhdistäviä tapahtumia ja toimintoja, joissa pääasiallinen tarkoitus on kohdata uusia ihmisiä. Haastatteluissa ei korostunut niinkään tekemisen luonne, vaan yhdessäolo, inklusiivisuus sekä uusien tuttavuuksien kohtaaminen:

“Miksei perinteiset ompeluseuratkin, siis joku käsityöjuttu, semmonen mis ei tarvi olla ees opettamista, vaan että sinne vois vaan kokoontua ja tulla oman käsityön kanssa ja siellä sit tarjottais kahvit. Siinä sais jutella muitten ihmisten kanssa ja siellä vois olla ihminen, joka osaa neuvoa niissä käsitöissä, mutta et tarkoitus ois ensisijaisesti vaa olla ja jutella ihmistenkaa” (H4)

“No nuorille vähän erilaista toimintaa, tohon torille toritapahtumia, niin (alueen nimi), kuin (lähi alueen nimi). Lapsiperheille myös, aikuiset, lapset ja nuoret, yhteistä aikaa kaikille. Vois olla kans sellasta avointa keskustelua, et jokainen saa kertoa omia mielipiteitä.” (H3)

“Kyl mä toisaalta oon aina iloinen kaikennäkösistä jutuista. Kun on lapset, nii on vaikeaa järjestää aikaa. Puistojumppat oli hauskoja ja kivoja, mut sellaisia kaikille avoimia juttuja ja lasten kanssa myös.” (H1)

Yhdistävän toiminnan lisäksi tarkempia toiveita olivat: “asukaskirppikset” ja “siistimiskampanjat”, joita alueella oli aiemmin järjestetty. Liikunta- ja kulttuuripainotteisia toimintoja toivottiin myös:

“No mua kiinnostaa itseäni ohjattu liikunta ja must ois kiva et ois jtn kulttuuritoimintaa, siis tässä torillahan vois olla vaikka konsertteja, ulkoilmakonsertteja, täysin maksuttomia. Öö ja sit vois olla pidemmän aikaan joku bändi soittelemassa , että ei ois aikaan sidottu. Voi tulla vaikka kesken kaiken, toisin

esim ku teatterissa jos alku on mennyt ohi nii se vähän haittaa. Musiikkiin vois vaan tulla mukaan millon vaan. Liikuntaa ja kulttuuria.” (H4)

Vapaaehtoisten motivaatio:

Sivuan lyhyesti haastateltavien motivaatiotekijöitä ja kokemuksia vapaaehtoisena toimimisessa. Haastateltavista 3 olivat toimineet vapaaehtoisena järjestön, yhdistyksen tai seurakunnan toiminnassa. Haastateltavat saivat motivaatiota yhteisöllisyydestä, ajan ja avun antamisesta sekä etäisyydestä. Etäisyydellä tarkoitan haastateltavien kokevan myönteiseksi sen, ettei toimintaan tarvitse sitoutua. Heistä kaksi oli melko aktiivisia vapaaehtoisia, mutta korostivat, että on tärkeää saada itse valita milloin osallistuu toimintaan vapaaehtoisena.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Yksinäisyys: kohtaavan työn tarve

Toimintakertojen havainnointien mukaisesti asukkailla oli selkeä tarve kohtaavalle toiminnalle ja sosiaalisille suhteille. Alueella oli havaittavissa koronan jälkeistä yksinäisyyttä, mikä osaltaan varmasti vaikutti ihmisten haluun kohdata toisia. Korostan, että torihengarit olivat ainoa kohderyhmä, jotka eivät tuoneet ilmi haluavansa kohdata alueen muita asukkaita, heidän palauteensa kohdistui Liikkuvaan naapuruustoimintaan ja ammattilaisten kanssa käytyihin keskusteluihin.

Keskustelua kohtaavan toiminnan tarpeesta käytiin jokaisella toimintakerralla asukkaiden, yhteistyökumppaneiden sekä toiminnan työntekijöiden kesken. Toiminta sai koppia heikoimassa asemassa olevista henkilöistä ja onnistui tukemaan heidän osallisuuttaan ja toimijuuttaan. Toiminnan lyhyen tähtäimen hyöty oli siis yksilön tasolla merkittävä, jos tällainen laadukkaita kohtaamisia mahdollistava toiminta tai tila saisi alueella jatkoa, uskon pidemmän aikavälin hyötyjen olevan myös merkittäviä yhteisön ja yhteiskunnan tasolla. Kun asukkaiden osallisuuden ja toimijuuden edistymisen kautta hyvinvointi kasvaa, pidemmällä aikavälillä alueen elin- ja vetovoima kasvaa.

Haluan korostaa, että Liikkuvan naapuruustyön ammattilaiset tekivät upeaa työtä kohdatessa torihengareita. Ei ollut itsestään selvää, että toiminta saisi heiltä läsnäolo-oikeuden, tätä suhdetta voidaan toivottavasti ylläpitää. Toiminnan saamaan läsnäolo-oikeuteen alueella vaikutti todennäköisesti myös toiminnan luonne; toiminta on poliittisesti ja uskonnollisesti sitoutumaton, eikä ketään pyritty pelastamaan eikä heille myyty mitään. Asukkaat kohdattiin ihmisinä ja ammattilaisista huokui aito kiinnostus heitä kohtaan.

Yhteiskunnasta jo syrjäytyneet kokevat osattomuutta, mikä on ihmiselle lamauttava kokemus. Osallisuuden kokemus onkin yksi hyvän elämän perusedellytyksistä. Kohtaavalla työllä ja jalkautumisella tavoitetaan ne ihmiset, jotka eivät ole palveluiden, työmarkkinoiden tai harrastusten piirissä. Liikkuva naapuruustyö kohdistui erityisesti torihengareihin, joista suurin osa oli harrastusten ja työmarkkinoiden ulkopuolella. Luottamuksen saaminen tähän porukkaan oli merkittävää, sillä luottamuksen kautta tapahtui analyysissa mainittuja toimijuuden askelia.

Tämä vahvistaa teoriassa esille tuomaani näkökulmaa, jonka mukaan yhteiskunnasta jo syrjäytyneet tarvitsevat ensin tunneperäisen kokemuksen osallisuudesta ja ohjausta ennen kuin kykenevät aktiiviseksi toimijaksi omassa elämässään tai ympäristössään. Esimerkiksi yksi torihengari päätti hakeutua päihdekuntoukseen kohtaamisten seurauksena. Tällainen askel on äärimmäisen tärkeä ja tällä voi olla yksilön elämän lisäksi merkittävä vaikutus yhteisön tasolla.

Myös syksyn haastattelut vahvistivat jo aiempaa havaintoa kohtaavan ja asukkaita yhdistävän toiminnan tarpeelle. Haastateltavat eivät tieneet Liikkuvasta naapuruustoiminnasta, joten heidän mielipiteensä eivät liittyneet suoraan Liikkuvan naapuruustyön toimintaan, vaan yleisesti kohtaavaan toimintaan.

Keskustelin myös alueen yhdyskuntatyöntekijän kanssa, joka toi ilmi, ettei alueelle ole tämän hetken mukaan suunnitteilla kokoaikaista avointa kohtaamispaikkaa. Alueelle suunnitteilla olevaa asukastaloa kaupunki aikoo vuokrata asukastoimijoille sen ollessa vapaana. Asukastalo ei kuitenkaan ole kokoaikainen avoin kohtaamispaikka, johon esimerkiksi työttömät ja eläkeläiset voisivat päivisin mennä. Liikkuva naapuruustoiminta pystyisi toimimaan avoimena kohtaamispaikkana ainakin kesäisin. Panostamalla torihengareihin sekä matalan kynnyksen kohtaamispaikkaan, voidaan purkaa ennakkoluuloja väestöryhmien kesken sekä yhdistää asukkaita. Tässä Liikkuva naapuruustyön merkittävyys nousi myös esille, sillä toiminta onnistui yhdistämään eri ikäryhmiä ja mielestäni rauhoitti torialuetta. Näistä syistä koen Liikkuvan naapuruustyön tarpeen olevan olennainen johtopäätös opinnäytteessä.

Vaikka Tilastotietojen valossa alue näyttäytyy lieveilmiöiseltä lähiöltä, jossa huono-osaisuus kasaantuu, ei tämä ole asukkaiden oma kokemus. Asukkaiden kanssa käytyjen keskustelujen teemat alkoivat usein alueen lieveilmiöistä ja alueellisesta eriarvoisuudesta, mutta kääntyi positiivisiin näkemyksiin alueesta. Haluankin nostaa esille alueen asukkaiden nostamia positiivisia näkökulmia alueesta. Keskusteluissa asukkaat kokivat alueen omakseen ja nostivat meren sekä ulkoilumahdollisuudet alueen voimavaroiksi. Keskusteluissa harmiteltiin median maalaamaa negatiivista kuvaa alueesta, tätä ennakkoluuloa haluttiin rikkoa. Suurin osa koki alueen olevan hyvä paikka asua lieveilmiöistä huolimatta.

6.2 Halu osallistua ja yhteisiä toiveita

Asukkaiden toimijuutta modaliteettien valossa tarkasteltuna löytyi sekä sisäisiä että ulkoisia, rakenteellisia esteitä. Tärkein havainto on, että asukkailla (lukuun ottamatta torihengareita) on **halua** osallistua alueen toimintoihin, sekä osallistujan että vapaaehtoisen roolissa.

Sekä haastatteluja että raportteja ja päiväkirjoja tarkastellessa voidaan huomata asukkailla olevan samanlaisia toiveita alueen vapaa-ajan toiminnoille. Asukkaat halusivat hyödyntää toria, jossa on aiemminkin järjestetty tapahtumia. Paikallisen “torihengareiden” kanssa käytyjen keskustelujen perusteella heillä oli todella yhteisöllisen ja laajan porukan sisällä erilaisia musikaalisia lahjakkuuksia. Haastatteluiden perusteella selvisi alueen muiden asukkaiden toivovan juuri musiikkitapahtumia torille.

Kulttuuritapahtumien lisäksi toivottiin ympäristön viihtyvyyteen liittyviä tapahtumia ja tempauksia. Asukkaat kokivat luonnon merkittäväksi ja erityisesti korostui alueen siisteyteen liittyvät toiveet.

Lapsiperheitä yhdistävää toimintaa toivottiin myös useaan kertaan. Kuulin myös alueen vanhempainyhdistyksestä, joka ei ollut kovinkaan aktiivinen, tämä vaikutti osaltaan yhteisen tekemisen puutteeseen.

Haastatteluista ei käynyt ilmi, että vapaaehtoisena olleista kukaan kokisi ulkoista tai sisäistä painostusta toimia vapaaehtoisena. Toisin sanoen täytyä modaliteetin sijaan heitä motivoi aito halu olla mukana toiminnassa. Tämä on kiinnostava ja tärkeä havainto, sillä myös muiden haastattelujen ja alueen havainnoinnin perusteella asukkaat ovat kiinnostuneita ja motivoituneita toimimaan alueen yhteisöllisyyden ja monipuolisempien toimintojen puolesta, he eivät vain tiedä miten.

6.3 Viestintä

Modaliteettien ja koordinaattien kautta tarkasteltuna toimijuuden ja osallistumisen esteinä oli tietojen ja taitojen puuttuminen, toisin sanoen toimijoiden rakenteet rajoittivat haastateltavien osallistumista vapaa-ajan toimintaan. Aiemmin vapaaehtoisena toimineet olivat luonnollisesti tietoisempia alueen tapahtumista ja toiminnoista verrattaessa kävijän tai osallistumattoman roolissa olleisiin. Vapaaehtoisina olleet saivat tiedon alueen tapahtumista ja toiminnoista läheisiltään ja muilta toiminnoissa mukana olleilta.

Haastatteluiden perusteella viestintä alueen vapaa-ajan toiminnoista ei tavoita riittävän hyvin kaikkia asukkaita. Alueen toimijoiden viestintää tapahtumista ja toiminnoista tulisi siis tehostaa ja monipuolistaa. Haastateltavien mukaan heidät tavoittaisi parhaiten rappujen oviin kiinnitetävillä mainoksilla, katukuviin sijoitettavat mainokset nähtiin myös hyödyllisinä.

Esimerkiksi viestinnän rajoituessa digitaalisiin alustoihin, rajataan pois ihmisryhmät, joilla ei ole älypuhelin tai pääsyä tietokoneelle. Tiedottamisen tulisi tapahtua usean eri kanavan kautta, jotta viesti saavuttaa jokaisen.

Myös jälkiviestintä on tärkeää. Tällä tarkoitan, jos alueella päätetään toteuttaa asukkaiden toiveiden mukaista toimintaa, niin siitä tulisi myös viestiä selkeästi ja monikanavaisesti. Jälkiviestinnän kautta yksilö näkee hänen mielipiteellään olleen vaikutusta ja merkitystä. Tämä edistää kuulluksi tulemisen, eli osallisuuden tunnetta.

7 KEHITYSEHDOTUKSET

Asukastupa/tila kohtaavalle toiminnalle:

Alueelle suunnitteilla oleva asukastila ei ole tarkoitettu kokoaikaiseksi matalankynnyksen kohtaamispaikaksi. Tarve tällaiselle toiminnalle oli kuitenkin selkeä, joten olisi tärkeää saada rahoitus kohtaavalle toiminnalle. Kohtaava toiminta voi olla Liikkuva naapuruustyö tai jokin muu kohtaavan toiminnan muoto (asukastila).

Puistotreffejä perheellisille:

Yhteistä toimintaa perheellisille toivottiin useasti. Alueen toimijat voisivat järjestää puistotreffejä perheellisille. Perheellisten yhteistä toimintaa järjestöt ja alueen muut toimijat voisivat suunnitella yhdessä vanhempainyhdistyksen kanssa.

Osallistava valokuvaus:

Alueen asukkaiden sosiaalista osallisuutta voisi edistää erilaisilla sosiaalipedagogisilla työvälineillä kuten osallistavalla valokuvauksella. Osallistava valokuvaus on yhteisöllinen tapa tarkastella esimerkiksi omaa asuinympäristöä. Osallistavalla valokuvauksella on voimaannuttava kokemus, jolla on terapeuttisia vaikutuksia. Osallistavaa valokuvausta voisi ohjata yhteisöpedagogiopiskelijat ja kohderyhmänä toimia niin nuoret kuin perheelliset. Teemana voisi olla alueen luonto tai asukkaiden itse ideoima teema. Kuvista voisi pitää näyttelyn alueen toimijoiden tiloissa.

Kaupunki/kansalaispuutarha:

Alueella Asukkaiden kanssa käytyjen keskustelujen sekä haastatteluiden perusteella alueelle kaivataan ympäristön viihtyvyyttä edistäviä toimintoja. Toiminnot voivat olla kaupunkipuutarha, jossa voisi harrastaa kaupunkiviljelyä. Jo aiemmin todettu asukkaiden kiinnostus esimerkiksi roskien keräilyyn vahvistui haastatteluiden kautta. Alueella voisi siis järjestää myös siistimiskampanjan.

Torifestarit:

Havainnointien ja haastatteluiden perusteella asukkailla oli halu hyödyntää toria asukkaita yhdistävien tapahtumien kautta. Erityisesti musiikkiteemainen tapahtuma torilla puhututti. Kesällä torilla voisikin järjestää asukkaiden ja toimijoiden yhteistyössä musiikkifestarit. Olisi tärkeää ottaa asukkaat mukaan tapahtuman suunnitteluun, toteutukseen sekä arviontiin osallisuuden edistämiseksi. Asukastilassa voisi järjestää työpajan torifestareiden toteuttamiseksi.

Positiivisten uutisten kirjoittaminen:

Aineiston ja johtopäätösten mukaisesti asukkaat toivat useasti esille alueeseen kohdistuvia ennakkoaloja, joita haluaisivat purkaa. Ratkaisuna tähän alueen uudessa asukastilassa voisi järjestää rennon työpajan, jonka ideana on kirjoittaa positiivisia uutisia alueesta tai ihmisistä. Positiivisten uutisten on tarkoitus tuoda esille alueen positiivisia puolia. Uutisia voi kirjoittaa alueen asukkaista ja heidän tarinoistaan tai alueen kulmakivistä; merestä ja metsästä. Uutisia voisi julkaista esimerkiksi Kalliolan tai alueen muiden toimijoiden sosiaalisessa mediassa sekä paikallislehdessä.

Viestintä:

Asukkaat kokivat viestinnän alueen tapahtumista ja toiminnoista olevan puutteellista. Asukkaat ehdottivat, että rappujen ovia ja ilmoitustauluja hyödynnettäisiin viestinnässä. Jos tämä on mahdollista niin tämä olisi tehokas tapa tavoittaa asukkaita, usein taloyhtiöt kuitenkin kieltävät mainosten kiinnittämisen. Ilmoituksia voisi kuitenkin viedä bussipysäkeille, metroaseman läheisyyteen, kaupan ilmoitustaululle ja ravintoloihin. Tehokas tapa tavoittaa ihmisiä on esimerkiksi kiinnittää mainoksia vessoihin. Tapahtuman järjestäjätahon vapaaehtoisia voisi rekrytoida tehtävään.

Tapahtumista ja toiminnoista viestiessä olisi johtopäätösten perusteella tarpeellista laajentaa viestintäkanavia. Perinteisten katumainosten lisäksi sosiaalisen median kanavien hyödyntäminen voisi olla hyödyllistä. Esimerkiksi paikallisyhteisöihin keskittyvä Jodel kokoaa samalla alueella asuvien ihmiset samojen keskustelujen ääreen. Jodel on anonymi ja toimijat voivat esimerkiksi pitää alustalla omia kyselytunteja. Jodelin kautta tavoittaa parhaiten alueen nuoria sekä nuoria aikuisia.

Lähiaikoina sosiaaliseen mediaan on ilmestynyt uusi Itä-Helsingin paikallismedia, jonka tarkoituksena on kertoa Itä-Helsingin alueen henkilöistä, paikoista ja tapahtumista. Itä-Hki –niminen media toimii Itä-Helsingin alueen asukkaiden äänitorvena, media perustettiin vastapainona muun median negatiiviissävyitteisille kirjoituksille ja perustajat ovat itse kotoisin Itä-Helsingistä. Media julkaisee sisältöä omille nettisivuilleen sekä tuottaa sisältöä Tiktok videopalveluun. Nettisivuillaan on koottu Itä-Helsingin alueen tapahtumia ja toimintoja. Itä-Hki media olisi erinomainen alusta julkaista positiivisia uutisia opinnäytteen alueesta sekä ilmoittaa alueen vapaa-ajan toiminnoista.

Suorat tekstiviestit ja sähköpostit tavoittaisivat ihmiset myös hyvin. Alueen toimijat voisivat olla päiväkoteihin olla yhteydessä ja pyytää laittamaan viestiä vanhemmille, mikäli alueen toimija etsii vapaaehtoisia perheiden toimintaan tai haluaa markkinoida juuri perheille suunnattua toimintaa tai tapahtumaa. Ehkä näin tavoitettaisiin perheet toiminnan pariin ja saataisiin uusia vapaaehtoisia.

Vapaaehtoisuus:

Johtopäätösten mukaisesti alueella oli havaittavissa kiinnostusta vapaaehtoisuuteen, mikäli alueella järjestettäisiin mieluista toimintaa. Alueen toimijat voisivat rekrytoida uusia "pop-up" vapaaehtoisia tapahtumiin ja toimintoihin. Uusia asukkaita voisi rekrytoida toimijoiden omien sosiaalisten medioiden lisäksi vapaaehtoistyö-fi –sivustolta sekä alueen Facebook -ryhmistä. Toki pop-up vapaaehtoisten lisäksi voidaan rekrytoida pidempiaikaisia vapaaehtoisia. Uusilla vapaaehtoisilla olisi kuitenkin matalampi kynnys osallistua, kun heti ei vaadita pitkäaikaista sitoutumista. Tämän takana vaikuttaa laajempi trendi, jonka mukaan ihmiset eivät enää välttämättä halua sitoutua pitkäaikaisesti toimintoihin, myös haastateltavat toivat esille toimintaan sitoutumattomuuden olevan tärkeää. Kertaluontoisia vapaaehtoisia voisi rekrytoida tapahtumien viestintään ja markkinointiin, esimerkiksi mainosten levittämiseen.

Ihmiset olivat kiinnostuneita vapaaehtoisuudesta, monella alueen asukkaalla oli kuitenkin haasteita voimavarojen kanssa. Riittävän tuen tarjoaminen onkin tärkeää toimijan puolelta, jotta kaikki halukkaat voisivat toimia vapaaehtoisena. Tukea vapaaehtoisuuteen -koordinaatioon tutuun Kansalaisareenan harjoittelussa. Heidän tuottamaa materiaalia kannattaisi ehdottomasti

hyödyntää, jos alueen toimijoilla ei ole työkaluja haavoittuvassa asemassa olevien vapaaehtoisuuden tukemiseen. Myös tuen ilmi tuominen vapaaehtoista rekrytoidessa madaltaa ihmisten kynnystä hakea tehtävään.

8 OMAT HAVAINNOT PROSESSISTA

Tämän opinnäyte tuotti tietoa itäisen Helsingin alueen asukkaiden vapaa-ajan toiveista sekä toimijuutta rajoittavista ja mahdollistavista tekijöistä. Toimeksiantaja ja alueen muut toimijat voivat opinnäytteen tuottaman tiedon sekä kehitysehdotusten avulla suunnitella ja toteuttaa asukkaiden tarpeita palvelevaa toimintaa. Toimin Liikkuvassa naapuruustyössä vapaaehtoisena ja tein samalla havainnointia. Toimintakerroilta kertyikin valtavasti tietoa ja sain kohdata erilaisia ihmisiä. Kohtaamiset olivatkin tämän prosessin merkittävin anti. Toivon todella, että alueella voidaan tuottaa asukkaita yhdistävää toimintaa entistä enemmän.

Prosessi oli pitkä ja antoisa, joten oppejakin kertyi mukavasti. Toimijuuden ja osallisuuden lisäksi syvensin osaamistani vapaaehtoistoiminnan kehittämässä, sillä luin paljon materiaalia aiheesta ja kirjoitin ensimmäisen opinnäytteen version aiheesta. Huomasin, kuinka prosessin edetessä minua kiehtoivat yhä enemmän ihmisten motivaatiotekijät toimijuuden taustalla ja löytäessäni Jyrkämän modaliteettimallin innostuin analysoimaan toimijuuteen vaikuttavia tekijöitä. Aiheen rajaus osoittautui haastavaksi, sillä toiminta muutti muotoaan matkan varrella. Tämä on kuitenkin luonnollista uudenlaista toimintaa pilotoidessa ja mahdollisti uuden oppimisen.

Vaikka olin mahdollisimman sensitiivinen ja tarkka käydessäni keskusteluja torihengareiden kanssa, olisi voinut olla järkevää silti kysyä heiltä laajaa haastattelua ja kohdistaa opinnäyte heihin. Torihengarit olivat kuitenkin se porukka, johon toiminnalla saatiin hyvä yhteys ja tarkoituksenani oli kuulla juuri heikoimmassa asemassa olevia. Opinnäytettä voi katsoa kriittisesti siitä näkökulmasta, että olisiko ollut hyödyllistä haastatella torihengareita, jotta olisin saanut heiltä tarkempia toiveita vapaa-ajan toimintoihin liittyen. Ainoa signaali, jonka sain oli musiikkifestarikeskustelu, josta ei vielä voida päätellä heidän haluavan tällaista toimintaa alueelle.

Liikkuvan naapuruustoiminnan palaute oli keskusteluissa positiivista ja lähti itse hengareista. Toimijuuden askelia tapahtui ja hengareista välittyi aito kiitollisuus ja iloinen asenne toimintaa kohtaan. Täytyy kuitenkin muistaa, etten kerännyt laajasti heidän kokemuksiaan Liikkuvasta

naapuruustoiminnasta, joten johtopäätöksissä on enemmän omia päätelmiäni kuin heidän kokemuksiensa. Jatkotutkimuksena voisikin selvittää kokivatko torihengarit osallisuuden ja toimijuuden edistyvän kesän aikana? Liikkuvassa naapuruustyössä riittää myös muita jatkotutkimusaiheita; Millainen rooli vapaaehtoisilla on toiminnassa? Miten Liikkuva naapuruustyö lopulta määritellään?

9 EETTISYYS, RELIABILITEETTI JA VALIDITEETTI

Noudatin tutkimuseettisiä periaatteita koko prosessin ajan. Tutkimuseettisen ohjeiston (Humaanin opinnäytetyöopas 2023) mukaisesti allekirjoitimme tilaajan kanssa yhteistyösopimuksen sekä salassapito- ja tietosuojasopimuksen. Tämän lisäksi laadin informointilomakkeen haastatteluja varten. Haastateltavia eikä aluetta voida opinnäytteestä tunnistaa, sillä halusin pitää nämä anonyymeina. Haastateltavien kanssa kävin suullisesti läpi mihin haastatteluja käytetään ja ettei ketään voida opinnäytteestä tunnistaa. Kerroin haastattelun olevan täysin vapaaehtoinen ja keskeyttämisen olevan mahdollista. Kerroin myös litteroinnista ja aineistoin käsittelystä sekä tuhoamisesta prosessin päätyttyä. Käsittelin aineistoa asianmukaisesti.

Alkuperäiseen suunnitelmaan kuului kesän toiminnan aikana kohderyhmäksi muodostuneen “torihengareiden” haastattelu(t). Torihengareihin saatiin nopeasti luottamussuhde ja toiminnalle muodostui läsnäolo-oikeus alueella. Tarkoitus oli haastatella heidän kokemuksiaan kesän toiminnasta, näkökulmana toimijuuden ja osallisuuden edistäminen. Koin kuitenkin ristiriitaisia ajatuksia torihengareiden haastattelemisesta. Kesän toiminnan tarkoitus oli kohdata ihmisiä ilman minkäänlaista agenda, tämä edesauttoi myönteiseen suhtautumiseen toimintaa kohtaan. Torihengareiden kanssa vietetty aika kesällä paljasti, että he kokevat usein olevansa objekti, jota sosiaali- ja terveystalvet sekä erilaiset toimijat pyrkivät pelastamaan.

Olin itse kesän toiminnassa mukana ja kävin torihengareiden kanssa tärkeitä keskusteluita. Jos olisin haastatellut heitä, vaarana olisi ollut luottamuksen ja läsnäolo-oikeuden mureneminen sekä objektina olon kokemus. En halunnut torihengareiden kokevan olleensa tutkimuksen kohde kesän toiminnan puitteissa. Näin ollen päädyin haastattelemaan alueen muita asukkaita. Tiedonkeruu toiminnan palautteesta tapahtui keskustelujen kautta, torihengareilta ei siis kerätty esimerkiksi laajaa kirjallista palautetta. Tavoitteenani oli kuulla asukkaita, joiden ääni jää usein

varjoon alueen palveluita ja toimintoja kehitettäessä, jossa onnistuin mielestäni kohtalaisesti. Uskottavuutta olisi lisännyt torihengareiden haastattelu.

Tutkimuksen eettisten kysymysten lisäksi pohdin tutkimuksen luotettavuutta. Opinnäytetyö on monimenetelmällinen laadullinen toimintatutkimus. Aineistoni koostui havainnoinnista, haastatteluista, erilaisista raporteista sekä lähdekirjallisuudesta. Erityisen tärkeänä pidän havainnointia, joka tapahtui jalkautumisten yhteydessä. Keskustelut asukkaiden kanssa olivat antoisia ja antoivat minulle autenttisen kuvan alueesta. Havainnointien yhteydessä kirjoitin päiväkirjaa, jotta mitään ei jäisi muistin varaan. Tämä niin sanottu triangulaatio vahvistaa luotettavuutta ja uskottavuutta.

Haastattelut litteroin sanatarkasti, jotta analysoidessa mitään ei jäisi tulkinnanvaraan. Tavoitteenani oli saada 10 haastattelua, joista toteutui puolet. Haastatteluja olisin saanut enemmän, jos aika olisi riittänyt haastattelupäivänä. Olisin voinut käyttää ajan myös tehokkaammin. Koen kuitenkin haastattelujen olevan valideja, sillä ne ovat laadullisia ja vahvistivat jo aiempia havaintoja. Haastatteluissa oli valmiit teemat, joita tarkensin kysymyksellä “Voitko tarkentaa?”. Näin yritin välttää liiallisen johdattelun.

Haastattelujen lisäksi keskustelin kesän aikana eri toimijoiden ja asukkaiden kanssa, eli niin sanottua hiljaista tietoa on kerääntynyt laajasti. Aineistot ja tutkimusmenetelmät sekä niiden sisältö valittiin tarkasti, jolloin saatiin vastauksia ennalta asetettuihin tutkimuskysymyksiin, tämä vahvistaa tutkimuksen validiteettia.

LÄHTEET

- Cohen, Ira J. 1989, 9-10. Structuration theory. Anthony Giddens and the constitution of social life. Red globe press London: 1989. Viitattu 20.09.2023
https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-1-349-20255-3_2
- Eerola, Essi & Saarimaa, Tuukka, 2019. Asuinalueiden segregaatio ja naapurustovaikutukset. Viitattu 06.11.2023 <https://www.doria.fi/bitstream/handle/10024/171482/KAK-2-2019-Asuinalueiden-segregaatio-ja-naapuruusvaikutukset.pdf?sequence=1>
- Helsingin kaupunki 2023a. Kaupunki uudistus. Viitattu 12.11.2023
<https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentaminen/suunnittelun-ja-rakentamisen-tavoitteet/kaupunki uudistus>
- Helsingin kaupunki 2023b. Osallisuus. Viitattu 10.10.2023 <https://kestavyys.hel.fi/osallisuus/>
- Helsingin kaupunki 2023c. Kaupunginhallitus päätti asukasosallisuuden avustuksista sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen avustuksista. Viitattu 14.11.2023
<https://www.hel.fi/fi/uutiset/kaupunginhallitus-paatti-asukasosallisuuden-avustuksista-seka-hyvinvoinnin-ja-terveyden>
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat 2023a. Helsingin työttömät ja työttömyysprosentti sukupuolen mukaan 31.12.2021. Viitattu 17.11.2023
https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_tyo_tyom_pksoa/A02S_HKI_Tyottomat_Sukupuoli.px/table/tableViewLayout1/
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat 2023b. Helsingin työttömät ja työttömyysprosentti sukupuolen mukaan 31.12.2021. Viitattu 17.11.2023
https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_tyo_tyom_pksoa/A02S_HKI_Tyottomat_Sukupuoli.px/table/tableViewLayout1/
- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat 2023c. Helsingin 15 –vuotta täyttänyt väestö valtionveronalaisten tulojen (euro) mukaan 31.12.2021. Viitattu 12.10.2023
https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_tul_astul_pksoa/A04HKI_Asuntokuntien_tulot.px/table/tableViewLayout1/

- Helsingin seudun avoimet tilastotietokannat, 2023d. Helsingin 15- vuotta täyttänyt väestö valtionveronalaisten tulojen (euro) mukaan 31.12.2021. Viitattu 10.10.2023
https://stat.hel.fi/pxweb/fi/Aluesarjat/Aluesarjat_tul_vatul_pksoa/A01HKIS_Vaestotulot.px/table/tableViewLayout1/
- Humakin opinnäytetyöopas, AMK-perustutkinto. Viitattu 12.11.2023
<https://humak.libguides.com/c.php?g=684696&p=4899527>
- Hyytinen, Tuomas 2023. Hallitusohjelma kääntää uuden lehden suomalaisessa sosiaalipolitiikassa, arvioi professori Juha Saari. Ylen uutinen. Viitattu 20.10.2023
<https://yle.fi/a/74-20037217>
- Häkli, Jouni & Kallio, Kirsi-Pauliina & Korkiamäki, Riikka. Myönteinen tunnistaminen, 224. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 90. Helsinki: 2015. Viitattu 11.11.2023
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf
- Isola, Anna-Maria & Kaartinen, Heidi & Leeman, Lars & Lääperi, Raija & Schneider, Taina & Valtari, Salla & Keto-Tokoi, Anna 2017. Mitä osallisuus on? Osallisuuden viitekehystä rakentamassa. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. Helsinki: Juvenes Print. Työpäperi 33/2017, 3-4. Viitattu 10.10.2023
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jyrkämä, Jyrki, 2004. Kuntoutus kanssamme. Ihmisen toimijuuden tukeminen, 153. Toim. Karjalainen, Vappu & Vilkkumaa, Ilpo. Sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskus. Tampere: 2012. Juvenes Print – Suomen yliopisto paino. 7. lisäpainos. Viitattu 30.10.2023
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/102986/URN_ISBN_978-952-245-782-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Jyrkämä, Jyrki 2007. Toimijuus ja toimijatilanteet – aineksia ikääntymisen arjen tutkimiseen. Teoksessa Marjaana Seppänen & Antti Karisto & Teppo Kröger (Toim.) Vanhuus ja sosiaalityö: Sosiaalityö avuttomuuden ja toimijuuden välissä, 202-203. Jyväskylä: PS-kustannus 2007.

- Jyrkämä, Jyrki 2008a. Gerontologia. Toim. Heikkinen, Eino & Rantanen, Taina. 276-277. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy. 2. uudistettu painos.
- Jyrkämä, Jyrki 2008b. Vanheneminen ja vanhuus.
- Kajosaari, Anna 2016. Asuminen alueittain Helsingissä vuonna 2015. Helsingin kaupungin tietokeskus. Tilastoja 41. Helsinki: 2016. Viitattu 10.11.2023
https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/17_01_02_Tilastoja_41_2016_Kajosaari.pdf
- Kalliola, 2023a. Yli sata vuotta samalla tontilla. Viitattu 08.11.2023
<https://kalliola.fi/tarinamme/historia/>
- Kiilakoskii, Tomi & Maunu, Antti 2021. Ohjausta osallisuuteen? Sosiaalinen ja poliittinen osallisuus ammattiin opiskelevien nuorten arjessa. Viitattu 20.10.2023
<https://journal.fi/aikuiskasvatus/article/view/88333/47500>
- Korhonen, Ari, 2021. Näkökulmia sosiaaliseen kestävyYTEEN. Kuntaliitto, 3. Viitattu 06.11.2023
<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Nakokulmia-kaupunkien-sosiaaliseen-kestavyyteen.pdf>
- Korkiamäki, Riikka 2014. Lasten ja nuorten arkisen toimijuuden tukeminen. Teoksessa Jouni Häkli & Kirsi Pauliina Kallio (Toim.) Myönteinen tunnistaminen. Nuorisotutkimusverkosto/ Nuorisotutkimusseura verkkojulkaisuja 90. Viitattu 17.11.2023
https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/julkaisuja/myonteinen_tunnistaminen.pdf
- Kuntalaki 410/2015, 22§. Viitattu 13.10.2023
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2015/20150410?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=kuntalaki>
- Laaninen, Markus & Niemelä, Mikko 2023. Koettu yksinäisyys Suomessa 2016-2022- Yhteiskuntapolitiikka 88, Artikkelit, 243. Viitattu 10.09.2023
https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/146766/YP2303_Laaninen%26Niemel%C3%A4.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Laki hyvinvointialueesta 611/2021, 29§. Viitattu 20.10.2023
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2021/20210611#Pidm46434451162448>

- Leemann, L., Kuusio, H. & Hämäläinen, R.-M.,1-3 2015. Sosiaalinen osallisuus. Viitattu 10.10.2023
https://thl.fi/documents/966696/3775621/Tietopaketti_Sosiaalinen_Osallisuus.pdf/4bc56a65-8eb2-41c3-87b8-0cd963a2c600
- Lindqvist, Hanne 2021. Kaupunkien kahdet kasvot, 10-11. Kuntaliitto, näkökulmia sosiaaliseen kestävyYTEEN. Viitattu 06.11.2023
<https://www.kuntaliitto.fi/sites/default/files/media/file/Nakokulmia-kaupunkien-sosiaaliseen-kestavyyteen.pdf>
- Mäenpää, Pasi & Faehnle Maija 2021. 4. sektori. Kuinka kaupunkiaktivismi haastaa hallinnon, muuttaa markkinat ja laajentaa demokratiaa, 19-20. Tampere: Vastapaino.
- Mäki, Netta 2017. Segregaation ja alueiden ominaisuuksien vaikutukset yksilöiden terveyteen. Kvartti Kaupunkitiedon verkkolehti 4/2017. Viitattu 17.11.2023
<https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/segregaation-ja-alueiden-ominaisuuksien-vaikutukset-yksiloiden-terveyteen>
- Naapurusbussin päivittäisraportti 2023. PDF-tiedosto. Ei julkaistu. Viitattu 17.11.2023
- Nuoret ja osallisuus 2023. Mitä osallisuus on? Viitattu 20.10.2023
<https://nuoretjaosallisuus.fi/tietoa-osallisuudesta/>
- Nuorisolaki 1285/2016, 24§. Viitattu 20.10.2023
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2016/20161285?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=nuorisolaki>
- Paju, Elina 2013. Lasten arjen ainekset: Etnografinen tutkimus materiaalisuudesta, ruumiillisuudesta ja toimijuudesta päiväkodissa. Sosiologian väitöskirja. Kustannettu erillisteos. Tutkijaliitto: 2013, 27.
- Perustuslaki 731/1999. Viitattu 10.10.2023
<https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1999/19990731?search%5Btype%5D=pika&search%5Bpika%5D=perustuslaki>

- Romakkaniemi, Marjo 2010. Toimijuus masennuksen sosiaalisuutta jäsentämässä. Lapin Ylipisto. Viitattu 20.10.2023 <file:///C:/Users/Emmi/Downloads/50558-Artikkelin%20teksti-43190-1-10-20150428.pdf>
- Salorinne, Minna 2021. Työttömyys Helsingissä alueittain 2021, 6, 16. Tilastoja 2022:5. Helsingin kaupunki, kaupungin kanslia, kaupunkitieto. Viitattu 20.10.2023 <https://urbanacademy.fi/wp-content/uploads/2022/10/tyottomuus-helsingissa-alueittain-vuoden-2021-lopussa.pdf>
- Setlementtiliitto 2023. Kansainvälinen yhteistyö. Osana kansainvälistä setlementtiliikettä. Viitattu 10.11.2023 <https://setlementti.fi/setlementtiliitto/kansainvalinen-yhteistyo/>
- Suomen YK-liitto 2023. Lapsen oikeudet. Viitattu 10.11.2023 <https://www.ykliitto.fi/yk-teemat/ihmisoikeudet/lasten-oikeudet>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023a. Osallisuus yhteisöissä ja vaikuttamisen prosesseissa. Viitattu 20.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet/osallisuus-yhteisoissa-ja-vaikuttamisen-prosesseissa>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2023b. Osallisuuden osa-alueet ja osallisuuden edistämisen periaatteet. Viitattu 20.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/osallisuuden-osa-alueet-ja-osallisuuden-edistamisen-periaatteet>
- Terveytemme 2018a. Aktiivisesti osallistuvien osuus %. FinSote. Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.10.2023 https://www.terveytemme.fi/finsote/2017-2018/html/ath_involvement_attended_cr.html
- Terveytemme 2018b. Itsensä yksinäiseksi tuntevien osuus (2017-2018). FinSote, Terveyden ja Hyvinvoinnin laitos. Viitattu 20.10.2023 https://www.terveytemme.fi/finsote/2017-2018/html/ath_mentalht_lonely_cr.html
- Tilastokeskus 2019. Kaupunkitutkimus- ja tilastot. Viitattu 10.10.2023 [Helsingin koko väestö ja ulkomaalaistaustaiset taustamaanosan mukaan osa-alueittain 31.12.2019.xlsx](Helsingin_koko_vaesto_ja_ulkomaalaistaustaiset_tautamaanosan_mukaan_osa-alueittain_31.12.2019.xlsx)

- THL 2019. Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Osallisuus vahvasti esillä Rinteen hallitusohjelmassa. Viitattu 17.10.2023 <https://thl.fi/fi/web/hyvinvoinnin-ja-terveyden-edistamisen-johtaminen/osallisuuden-edistaminen/heikoimmassa-asemassa-olevien-osallisuus/ajankohtaista/osallisuus-vahvasti-esilla-rinteen-hallitusohjelmassa>
- Toiminta naapurusbussilla 2023. Perehdytysmateriaali. PowerPoint esitys. Ei julkaistu. Viitattu 13.11.2023
- Tormulainen, Aino & Kauppinen, Eila 2022. Liikkuen läsnä - hetkessä teille. Tutkimusraportti liikkuvasta nuorisotyöstä. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimusseura. Verkkojulkaisuja 173. Humanistinen ammattikorkeakoulu julkaisuja 146. Helsinki:2022. 41-47. Viitattu 20.10.2023 <https://www.nuorisotutkimusseura.fi/images/liikkuen-lasna-hetkessa-teille-2022-final.pdf>
- Tukiliitto 2023. Osallisuuden ja osallistumisen ero. Viitattu 09.10.2023 https://www.tukiliitto.fi/ajankohtaista/osallisuuden_ja_osallistumisen_ero/
- Tuominen, Pia 2017. Toimijuus ja sen mahdollisuudet ja rajoitteet työttömyysaikana. Pro-gradu tutkielma Työn ja hyvinvoinnin maisteriohjelma. Viitattu 10.10.2023 <https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/101178/GRADU-1495202633.pdf?sequence=1>
- Valtioneuvosto.fi 2023. Vahva ja välittävä Suomi - Pääministeri Petteri Orpon hallitusohjelma. Viitattu 18.10.2023 <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/handle/10024/165042>

LIITTEET

Tähän tulee haastattelukysymykset, visuaaliset kehitysehdotukset, informointilomake

LIITE 1 Informointilomake

LIITE 2 Haastattelurunko

LIITE 1

Tiedote tutkimuksesta

TIEDOTE HAASTATELUSTA**Haastattelu (opinnäytteen alueen nimi) asukkaille**

Tämän haastattelun tarkoituksena on kartoittaa alueen asukkaiden vapaa-ajan toiveita sekä ajatuksia alueesta. Haastattelussa kysytään muun muassa sinun kokemuksiasi osallistujana sekä toiveita vapaa-ajan toiminnoista. Tietoja kerätään opinnäytetyötä varten. Haastattelu on anonymi, eli ketään ei voida opinnäytteestä tunnistaa. Haastattelut tallennetaan ja haastatteluja käsittelee vain opinnäytteen tekijä. Haastattelut litteroidaan, litteroinnit tuhotaan prosessin päätteeksi joulukuussa 2023. Haastatteluiden perusteella voidaan suunnitella ja toteuttaa sinun tarpeitasi vastaavaa toimintaa.

Tutkimukseen osallistuminen on täysin vapaaehtoista.

Sinun ei tarvitse vastata kaikkiin kysymyksiin, jos et halua. Voit myös keskeyttää haastattelun koska tahansa. Opinnäytetyön tilaajana toimii Kalliola ry.

Kiitos vastauksestasi!

Yhteystiedot

Emmi Syrjäläinen
0456705733
syrjem01@humak.fi

LIITE 2

PERUSTIEDOT	TEEMA 1	TEEMA 2	TEEMA 3	TEEMA 4
IKÄ SUKUPUOLI TULOTASO KAUAN ASUNUT ALUEELLA	Kokemus osallistujana alueen vapaa-ajan toimintaan (yhdistysten, järjestöjen ja seurakuntien sekä muiden toimijoiden	Esteet	Vapaaehtoisuus	Toiveet ja tarpeet, yleisiä ajatuksia